

'hak-a

105.10

Fam. van der Kooij
Vliegerweg 3
4101 JK CULEMBORG

4
OKTOBER
1992
16e JAARGANG

natuur-en vogelwacht
CULEMBORG

Kontaktadres:

Natuur- en Vogelwacht Culemborg,
Postbus 381, 4100 AJ Culemborg.

Bestuurssamenstelling:

Wim Kievit, Verdijkstraat 13,
4102 CL Culemborg; tel.: 14561.
Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,
4102 CL Culemborg; tel.: 19581.
Frans Waroux, Moerbeiboom 45,
4101 WC Culemborg; tel.: 15393.
Breun Jansen, Eikeboom 31,
4101 VA Culemborg; tel.: 14885.
Leo v.d. Kooij, Vliegerweg 3,
4101 JK Culemborg; tel.: 15450.
Kars Veling, Gandhi 91,
4102 HK Culemborg; tel.: 17822.
Henkjan Kievit, Lange Havendijk 34,
4101 AT Culemborg; tel.: 21425.

Klubhuis:

"De Ketelvink", voormalig "Ketelhuis" op
Terweijde, Middelcoopstraat 1A Culemborg.

Bibliotheek:

Gerrie Monfils (tel.:03473 - 77638)
Cor Maurice (tel.:03450 - 20857)
Boeken / verslagen in "De Ketelvink".
Geopend: vrijdag van 19.00 uur tot 20.00 uur,
uitgezonderd de maanden juli en augustus.

Lidmaatschap:

Nieuwe leden opgeven bij de penningmeester,
evenals adreswijzigingen.

Penningmeester:

Frans Waroux, Moerbeiboom 45, Culemborg,
tel.: 03450 - 15393.
Gironr.: 34.33.351 t.n.v. F.H. Waroux,
rek. Natuur- en Vogelwacht Culemborg.

Kontributie:

Betaling per toegezonden acceptgirokaart.
Jeugdlidmaatschap *f* 12,50 per jaar; volwassene,
gezins-, postlidmaatschap *f* 25,- per jaar.

Redaktieteam en -adressen:

Breun Jansen, Eikeboom 31,
4101 VA Culemborg; tel.: 14885.
Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,
4102 CL Culemborg; tel.: 19581.
Harry v.d. Warenburg, Grondzeilerweg 9,
4105 HJ Culemborg, tel.: 14358.

Plantenwerkgroep:

Wim Rubers, Joh. Frisoplaats 6A,
4196 AC Tricht; tel.: 03455 - 73354.

Knotwilgenwerkgroep:

Wim Smits, Schoolhof-Oost 24,
4105 AS Culemborg; tel.: 16575.
Harry v/d Warenburg, Grondzeilerweg 9,
4105 HJ Culemborg; tel.: 14358.

Paddenwerkgroep:

Harry v/d Warenburg, Grondzeilerweg 9,
4105 HJ Culemborg; tel.: 14358.

Zoogdierenwerkgroep:

Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,
4102 CL Culemborg; tel.: 19581.

Vogelwerkgroep:

Paul van Veen, Gandhi 197,
4102 HK Culemborg; tel.: 21953.

Insektenwerkgroep:

Henkjan Kievit, Lange Havendijk 34,
4101 AT Culemborg; tel.: 21425.
Kars Veling, Gandhi 91,
4102 HK Culemborg; tel.: 17822.

Inleveren waarnemingen:

Henk Vennix, Bereklauw 3, 4102 KZ Culemborg;
Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9, 4102 CL Culemborg
of de speciale bak in "De Ketelvink"

Begeleiding jeugdgroep:

Leo v.d. Kooij, Vliegerweg 3,
4101 JK Culemborg; tel.: 15450.

Nestkasten-koördinatie:

Henk Vennix, Bereklauw 3,
4102 KZ Culemborg; tel.: 14382.

Kampen, lezingen, dia-avonden en cursussen:

Leo v.d. Kooij, Vliegerweg 3,
4101 JK Culemborg; tel.: 15450.

"Het Vogeljaar":

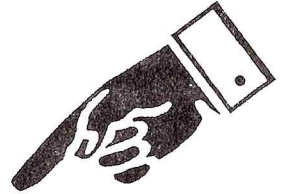
Jaarabonnement door overschrijving van *f* 21,50
op de girorekening van de N.V.W.C., met vermelding
van: "Het Vogeljaar".

Sekr. Milieuwerkgroep Noordwest-Betuwe:

Postbus 288, 4100 AG Culemborg.
Tel.: 03450 - 13386 of 03436 - 1687.

OKTOBER
1992
13e JAARGANG

maandag 19 oktober 1992	20.00 uur	Algemene maandelijkse vergadering
zaterdag 24 oktober 1992	vanaf halfuur vóór zonsopkomst	Simultaantelling trekvogels vanaf de trektelpost aan de Lekdijk t.o. "V.d. Anker"
vrijdag 30 oktober 1992	19.00 uur	Werken met en over paddestoelen voor de <u>jongere jeugd</u> o.l.v. Leo v.d. Kooij en Kars Veling
X zaterdag 31 oktober 1992	09.00 tot circa 13.00 uur	Vogelexcursie naar de Stuw van Hagestein op de fiets o.l.v. Paul van Veen [komt konvo van]
vrijdag 6 november 1992	19.00 uur	Creatieve avond over het thema "winter" o.l.v. Leo v.d. Kooij voor de <u>jongere jeugd</u>
X zaterdag 7 november 1992 en zondag 8 november 1992	hele dag tijdens openingsuren <u>Kinderboerderij</u>	Gezamenlijke manifestatie van de N.V.W.C. en de Stichting Kinderboerderij "De Heuvel" in en rond de Kinderboerderij over het thema: " <u>Hoe komen we de winter door</u> " [komt konvo van]
X vrijdag 13 november 1992	20.00 uur	<u>Lezing</u> over de <u>steenuil</u> door de heer P. Fuchs uit Wageningen [komt konvo van]
zaterdag 14 november 1992	a) 09.00-12.00 uur b) vanaf 09.00 uur	Onderhoud natuurtuin Eerste Knotdag [komt konvo van]
maandag 16 november 1992	20.00 uur	Algemene maandelijkse vergadering
woensdag 18 november 1992		UITERSTE INLEVERDATUM KOPY HAK-AL DECEMBER!!!
vrijdag 20 november 1992	19.30 uur	Thema-avond over "landschapsonderhoud" in samenwerking met de Knotwerkgroep o.l.v. Harry v.d. Warenburg en Gerrie Monfils voor <u>oudere jeugd</u> en overige belangstellenden
zaterdag 21 november 1992	a) vanaf halfuur vóór zonsopkomst b)	Simultaantelling trekvogels vanaf de trektelpost aan de Lekdijk t.o. "V.d. Anker" Werkdag Nestkastenwerkgroep
vrijdag 27 november 1992	19.00 uur	Paddestoelen <u>boetseren</u> o.l.v. Henk Vennix en Gerrie Monfils voor de <u>jongere jeugd</u>
X zaterdag 28 november 1992	08.00 tot circa 12.00 uur	Zoogdierenexcursie op de fiets in het veld rond Culemborg o.l.v. Gerard van Ruiten [komt konvo van]
vrijdag 4 december 1992	19.00 uur	Koekvergulden voor de <u>jongere jeugd</u> o.l.v. Leo v.d. Kooij
X vrijdag 11 december 1992	20.00 uur	<u>Lezing</u> over Natuurontwikkeling in het rivierengebied (plan "Ooievaar") door de heer F. Vera uit Wijk bij Duurstede [komt konvo van]
zaterdag 12 december 1992	a) 09.00-12.00 uur b) vanaf 09.00 uur	Onderhoud natuurtuin Knotdag [komt konvo van]
vrijdag 18 december 1992	19.00 uur	Kerststukjes maken voor alle jeugdleden o.l.v. Gerrie Monfils
zaterdag 19 december 1992		Werkdag Nestkastenwerkgroep
maandag 21 december 1992	20.00 uur	Algemene maandelijkse vergadering
X zo. 27 t/m do. 31 dec.'92 òf ma. 28 dec. t/m za. 2 jan.'93		Winterkamp in Zeeland [komt konvo van]

Verbandtas en -trommel:

Voor alle activiteiten is een verbandtas en -trommel aanwezig in "De Ketelvink". Aanvullingen z.s.m. na gebruik doorgeven aan de beheerder: Joop Bezuyen, Smetanastraat 23, 4102 BA Culemborg.

KONTAKT-ADRESSEN:**Vogelbeschermingskonsulent:**

Henkjan Kievit, Lange Havendijk 34, 4101 AT Culemborg; tel.: 21425.

Asielhouders:

Alle beschermde vogels:
Lexmond - tel.: 03474 - 1677
Aanneem- en doorgeefadres:
Utrecht - tel.: 030 - 919449

Egelopvangcentrum Maarssenbroek:

Spechtenkamp 159, 3607 KJ Maarssenbroek;
tel.: 03465 - 68440.

DIVERSE NATUURORGANISATIES:

Milieu: alarmnummer luchtverontreiniging:
085 - 452220.

Veldpolitie:

Den Hartog: 03437 - 558 (Werkhoven)
Vrieling : 03436 - 1675 (Cothen)
Meldkamer : 03404 - 24824 (Zeist)

Gemeentepolitie Culemborg:

Dhr. Helmond, Boerenstraat 35,
Culemborg; tel.: 15744.

Vereniging Milieudefensie:

Tweede Weteringplantsoen 9, 1017 ZD A'dam.

Gelderse Milieudefensie:

Jansbuitensingel 14, 6811 AB Arnhem;
tel.: 085 - 515069.

Milieuwerkgroep "Noordwest-Betuwe":

Wim Hijnen, Ravelijnstraat 86, Culemborg;
tel.: 03450 - 17932.

Milieuwerkgroep Gelderland:

H. ten Berghe, R. Jacobsstr. 27, Tricht;
tel.: 03455 - 3974.

Milieuwerkgroep Houten:

Kon. Julianastraat 13, 3991 DJ Houten.

Staatsbosbeheer regio Betuwe:

Beheerseenheid De Linge, Veerstraat 16,
4148 AG Waardenburg; M.M. Suurmond,
tel.: 04181 - 2411.

Vereniging tot Bescherming van Vogels:

Driebergseweg 16 B, Zeist, tel.: 03404 - 37700;
winkel: 03404 - 37777; ledenservice: 03404 -
37744; vogel-infolijn: 03404 - 37773.

Stichting Het Geldersch Landschap:

Zypendaalseweg 44, 6814 CL Arnhem,
tel.: 085 - 420944.

Instituut voor Natuurbeschermings-educatie:

Plantage Middenlaan 41, 1018 DC Amsterdam.

Stichting Natuur en Milieu:

Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht,
tel.: 030 - 331328.

Vereniging tot Behoud van Natuur- monumenten:

Noordereinde 60, 1243 JJ 's-Graveland;
tel.: 035 - 62004.

Wereld Natuur Fonds Nederland:

Postbus 7, 3700 AA Zeist; tel.: 03404 - 2216.

Wereld Natuur Fonds Nederland, regio West-Betuwe:

sekretariaatsadres:
G.J. van Kessel-Heuff, Binnenstr. 3,
4117 GR Erichem; (Pandawinkel)
tel.: 03447 - 1637

Greenpeace Nederland:

Postbus 11026, 1001 GA Amsterdam.
Damrak 83-II, 1012 LN Amsterdam;
tel: 020 - 236545 / 231843.

VOORWOORD VAN DE REDAKTIE

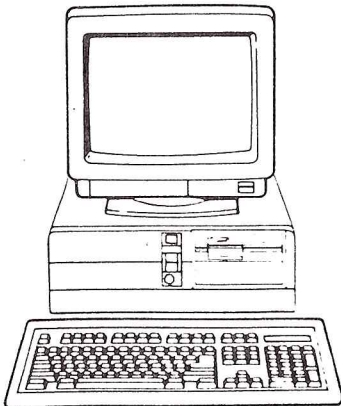
Het herfstnummer toont aan dat het jaar weer ten einde spoedt.

De vogelwaarnemingen, die u in de afgelopen twee nummers helaas heeft moeten missen, zijn opgenomen in dit goed gevulde nummer.

Deze Hak-al staat ook bol van de excursie- en kampverslagen, terwijl ook het naderend knotseizoen aan u wordt gepresenteerd.

In de algemene maandelijkse vergadering van 17 augustus jl. werd door de coördinatoren van alle werkgroepen een jaarprogramma 1992/1993 samengesteld. Deel I hiervan tot en met eind december 1992 heeft u inmiddels ontvangen; in de loop van november zal u separaat het tweede gedeelte van begin januari t/m juni 1993 toegezonden worden.

Wij wensen u weer veel leesplezier toe en uw kopy over een leuke, aardige en/of bijzondere gebeurtenis is altijd van harte welkom!

Uit de verslagen van de maandelijkse vergadering:

29 juni 1992:

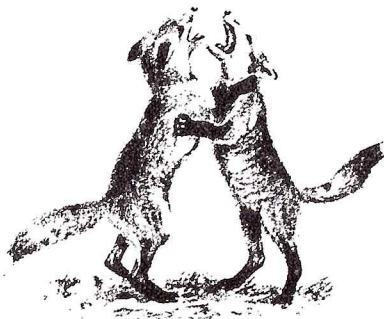
Werkgroepen op het hoogtepunt van seizoensactiviteiten.

17 augustus 1992:

Jaarprogramma 1992/1993 samengesteld. (ook voor de komende jaren zullen deze programma's vroegtijdig bepaald worden!)

21 september 1992:

Nieuwe naam voor de Federatie is "Palet". N.V.W.C. dient alert te zijn op de Ketelvink om inkwartiering van aangewezen andere verenigingen tegen te gaan.

Index:

- pag. 4 - Excursieverslag Flevopolder op 11 april 1992.
- pag. 5 - Over lucifers en stootvogels.
- pag. 6 - Verslag van de excursie naar het Naardermeer op 13 juni 1992.
- pag. 8 - Persbericht Gelderse Milieufederatie.
- pag. 9 - Knotwilgen snoeien 1992-1993.
- pag. 10 - Telefoontjes
- pag. 12 - Jeugdtribiek.
- pag. 14 - Vogelwaarnemingen.
- pag. 19 - Verslag Hemelvaartskamp door Kees IJdenberg.
- pag. 20 - Verslag Hemelvaartskamp door Niels Dingemanse.
- pag. 23 - Besteding Milieuprijs 1990.
- pag. 23 - Excursie- en activiteitenprogramma.

Excursieverslag Flevopolder 11 april 1992

Wie als vogelaar aan de Flevo denkt, denkt bijna automatisch aan de Oostvaardersplassen, het ongeveer 6.000 ha. grote moeras/rietgebied. Naast de Oostvaardersplassen komen nog diverse andere, beduidend kleinere natuurgebieden zoals de Kievitslanden, het Hollandse hout en het Harderbroek. Het Harderbroek is een 180 ha. groot riet- en moerasgebied in het zuiden van zuidelijk flevoland in de buurt van Harderwijk. Het gebied is alleen onder begeleiding van een gids toegankelijk en er staat één schuilhut.

Het Harderbroek was voor het tweede achtereenvolgende zaterdag het doel van een excursie. De eerste excursie was namelijk zo ver overtekend dat deze excursie ook de maximale omvang had.

De gids, een zeer enthousiaste opzichter van SBB stond ons al op te wachten. In z'n inleidend praatje ging hij in op het ontstaan van het gebied en het beheer. Het gebied bestaat uit een drietal peilgebieden, gebieden waarin de waterstand verschilt ten opzichte van de andere gebieden. De deelgebieden zijn ook in beheer verschillend. Zo is er in een van de gebieden nog sprake van commerciële rietteelt. In alle drie de deelgebieden worden bij het beheer de natuurwaarden het zwaarst gewogen. Het commerciële rietbeheer wordt in fase uitgevoerd, zodat altijd meerjarig riet in het gehele gebied aanwezig is, een voorwaarde voor diverse rietvogels.

Eenmaal buiten zong de eerste fitis van de dag en voor sommige (nog) de eerste van het jaar ons als echte bosvogel tegemoet vanuit een wilgenbosje. Even later konden we constateren dat fitis een van die vogels is die en masse terug komen vanuit hun winterkwartier, de hele polder was er mee vergeven.

Na even, we kwamen per slot van rekening voor vogels en Gerard was niet mee, stilgestaan te hebben bij sporen van het ree en de vos (een kruis kon worden gemaakt in de poot afdruk) kwam een koppeltje nijlganzen langs vliegen. Nijlgans is zo'n vogelsoort die vanuit verwilderde exemplaren (sinds 1967) langzaam maar zeker een plaats aan het veroveren is binnen de Nederlandse avifauna. Niet iedereen is daar gelukkig mee vanwege het agressieve gedrag ten opzichte van niet soortgenoten. De nijlgans is overigens ook een broedvogel van de Regulieren, nota bene in een nestkast.

Na de nijlgans volgden de leuke waarnemingen zich elkaar in een snel tempo op. De eerste zwartkop bijvoorbeeld, roepende dodaars, een overvliegende gele kwikstaart, de eerste rietzanger en diverse zingende blauwborsten. De blauwborst is voor mij een echte flevo-vogel, al komt hij overigens ook in diverse andere gebieden voor. Zijn biotoop bestaande uit waterrijke gebieden met een dichte vegetatie waarin veel struiken voorko-

men is in de natuurgebieden in de flevo, maar ook in de Biesbosch en in de Grote Peel veelvuldig aanwezig.

Deze biotoopeisen komen niet voor in het deelgebied waar rietteelt plaats vindt. Gelukkig maar, anders hadden we de twee roerdompen nooit kunnen zien. Op een gemaaid rietveld liepen ze. Soms nauwelijks zichtbaar, dan weer in hun overbekende paalhouding, vervolgens sluipend tussen de stoppels van het gemaaide riet. Het sluipen, lopen van de roerdomp verhoudt zich, volgens Tom, nog het meest met dat van een kraagtrap. Iedereen kon hiermee instemmen. Zeker degene die de kleine trap in de Camarque hadden gezien; het lopen van de kraagtrap lijkt namelijk op dat van de kleine trap. Regelmatig toverde deze waarneming en glimlach rond de lippen van de excursiegangers. Ook bij Arjan, Job en Stijn want zij hadden roerdompen nog nooit zien lopen, dit was dus een nieuwe soort-(waarneming).

Met moeite konden we de roerdompen achterlaten en verder gaan naar de schuilhut. Deze stond langs een kleine, ondiepe plas van het gebied. Op de plas zwom een paartje zomertalingen, een vogelsoort die vroeger regelmatig in de uiterwaarden bij Culemborg te zien was. Het aantal broedparen in Nederland is de laatste drie decennia sterk achteruit gegaan. In Noord-Holland nam de stand met 85 % af (Atlas van de Nederlandse vogels). Een nestmateriaal zoekend, mannetje bruine kiekendief liet zich door ons hut bewonderen. Het was opvallend om te zien dat het nestmateriaal, veelal rietstengels, met de snavel van de grond wordt gepakt. In de vlucht wordt de rietstengel over genomen in de poten.

Genieten van al deze waarnemingen merkten we dat de tijd snel was gegaan, de gids verzocht ons beleefd doch dringend de hut te verlaten. Na de gids bedankt te hebben voor de zeer geslaagde rondleiding vervolgde we onze excursie door de polder richting Knardijk. De schuilhutten langs deze "natuurboulevard" boden de gebruikelijke soorten. Langs het pad naar de 'Grauwe gans' eveneens het gebruikelijke beeld; baardmannetje, buidelmees, blauwborst e.d. De buidelmees liet zich zeer goed zien, hangend in een wilg, zoekend naar pluisjes. Het baardmannetje was veel

moeilijker te zien. Een mannetje zocht in het strooisel van het riet naar voedsel.

Over deze zeer geslaagde excursie is nog veel meer te vertellen, maar dat doe ik niet. Om een vollediger beeld te geven staat hieronder de waarnemingenlijst.

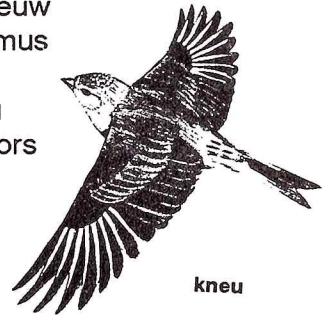
Paul van Veen

soortenlijst (vogels):

dodaars	witgatje
geoorde fuut	kokmeeuw
fuut	stormmeeuw
aalscholver	grote mantelmeeuw
roerdomp	zilvermeeuw
blauwe reiger	holenduif
lepelaar	houtduif
knobbelzwaan	veldleeuwerik
grauwe gans	boerenzwaluw
nijlgans	graspieper
bergeend	gele kwikstaart
smient	witte kwikstaart
wintertaling	winterkoning

zomertaling
 wilde eend
 slobbeend
 tafeleend
 kuifeend
 toppereend
 brilduiker
 bruine kiekendief
 blauwe kiekendief
 havik
 spierwer
 buizerd
 torenvalk
 fazant
 waterhoen
 meerkoet
 kluut
 kleine plevier
 kievit
 watersnip
 grutto
 zwarte ruit
 tureluur
 groenpootruiter

heggemus
 blauwborst
 roodborst
 merel
 zanglijster
 rietzanger
 zwartkop
 tjiftjaf
 fitis
 baardmannetje
 matkop
 pimpelmees
 koolmees
 buidelmees
 vlaamse gaai
 ekster
 kauw
 zwarte kraai
 spreeuw
 huismus
 vink
 kneu
 rietgors

Over lucifers en stootvogels.

Al jarenlang zorgt de nestkastenwerkgroep voor broedgelegenheid voor stootvogels. Met name de torenvalk en bosuil hebben nog weinig andere mogelijkheden om tot broeden te komen. Door het omzagen van oude bomen en hoogstambomen zijn veel natuurlijke nestholtes verdwenen.

In een populierenbos aan de Lange Avontuurseweg hangen sinds enkele jaren een bosuilen- en torenvalkenkast. Bij de eerste kontrôle in maart had een bosuil enkele eieren gelegd. Helaas bleek bij de tweede kontrôle dat een aantal bomen omgezaagd was en lag de bosuilenkast met eieren en al in een greppel.

Bij de kontrôle van de torenvalkenkast in mei en juni werden eieren en later jonge torenvalken in de kast gevonden. Ook zagen we achter in het bos een buizerdnest. Sinds april was er geen boom meer omgezaagd en waren we in de veronderstelling dat het alleen ging om wat uitdunning van het bos.

Toen we echter begin juli de torenvalken wilden gaan ringen bleek het hele bos verdwenen.

Er was geen spoor meer te vinden van de jonge torenvalken (ca. 3 weken oud) en van de 2 jonge buizerds. In een bos werden dit jaar 3 broedsels van stootvogels om zeep geholpen t.b.v. een paar lucifers, een duur betaald vuurtje! Overigens zijn alle nestkasten voorzien van een plaatje met daarop de naam en adres van de N.V.W.C., een telefoontje vooraf had deze ramp kunnen voorkomen.

Gelukkig is dit een incident en hebben we goede contacten met Staatsbosbeheer, Geldersch Landschap, O.V.B., Gemeente Culemborg en Mariënwaard. Van deze instanties krijgen we alle medewerking voor onze activiteiten. Het is echter niet altijd te achterhalen van wie welk stukje bos is en nemen we een zeker risico met het ophangen van kasten. Maar iedereen met een beetje gezond verstand snapt dat je geen bos moet kappen in het broedseizoen!

Henk Vennix.

Verslag van de excursie naar het Naardermeer op 13 juni 1992.

De belangstelling voor deze lang van te voren aangekondigde excursie was enorm. Er konden maar 19 personen mee in de grote roeiboot. Dus 14 personen die zich wat later dan de anderen hadden opgegeven, moesten helaas worden teleurgesteld. Voor de 19 "uitverkorenen" werd het een onvergetelijke dag. Het was een schitterende dag met veel zon en weinig wind.

Om 09.00 uur startte de excursie bij "de Visserij". Dit is de woning van de familie Hoetmer, vanouds de beroepsvissers in het Naardermeer. Sinds het Naardermeer in 1903 werd aangekocht door de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten verzorgen de Hoetmers van vader op zoon de rondleidingen door dit oudste natuurreservaat van Nederland. Vanuit de boot keken we vol verbazing in het glasheldere water, waarin de lichtgroene, ondergedoken bladeren van de gele plomp opvielen. Met rustige, krachtige slagen voortroeiend vertelde de heer Hoetmer over de geschiedenis van het Naardermeer, de problemen met de waterhuishouding en de toestand van de flora en de fauna, met name van de vogelstand.

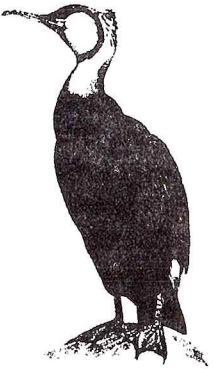
Vanuit de boot zagen we de rijkbloeiende oevers voorbijglijden, soms vlak langs de nesten van futen en meerkoeten, die zich niet lieten verstoren. Grote slierten aalscholvers in de lucht bewezen dat het met deze vogelsoort goed gaat. Met de andere coryfeeën onder de Naardermeervogels, de lepelaar en de purperreiger gaat het niet zo best. De lepelaar heeft voor de vossen de wijk moeten nemen naar de Oostvaardersplassen. Sinds twee jaar broeden er dus geen lepelaars meer in het gebied.

Ook de purperreigers nemen in aantal af. Hier is de oorzaak minder duidelijk, maar de achteruitgang treedt in het hele land op. Gelukkig konden wij enkele keren een over- of opvliegend exemplaar waarnemen.

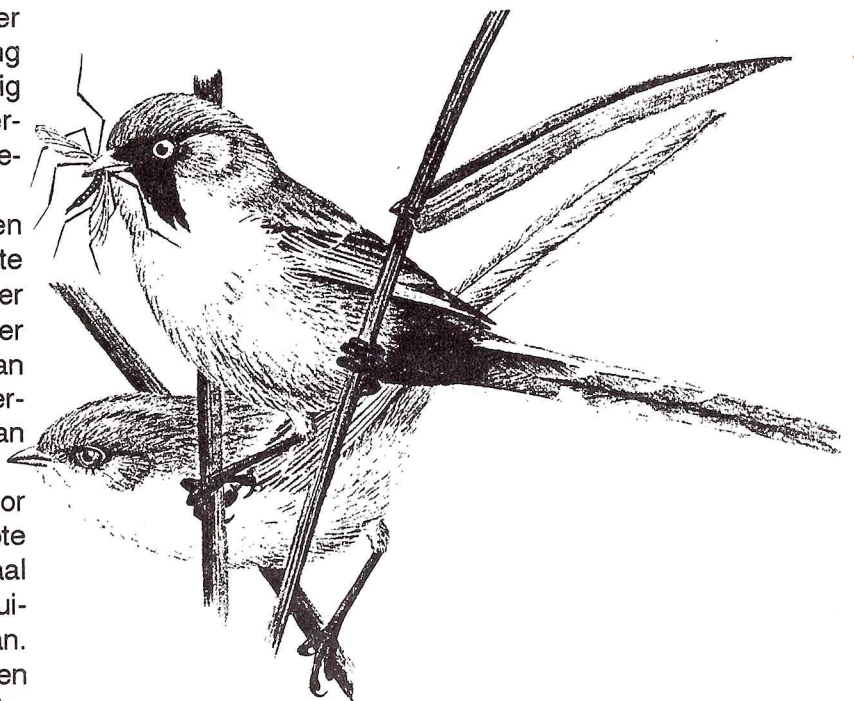
De rietgors liet zich overal horen evenals de kleine karekiet. De grote karekiet, zijn veel forsere "neef", kwam hier vroeger in groot aantal voor. Tegenwoordig zijn er nog maar enkele paartjes die in de rietvelden van het Naardermeer komen broeden. Dit is in overeenstemming met de landelijke achteruitgang van deze uitgesproken rietvogel.

Andere rietvogels die we hoorden waren de snor en de rietzanger. Na het oversteken van de grote plas hoorden we een allengs toenemend kabaal van piepende, kreunende en kokhalzende geluiden. De aalscholverkolonie kondigde zich aan. Eveneens begon een visluchtje onze reukorganen te prikkelen. Tweeduizend paren van deze vliegende visser slepen dagelijks meer dan een ton

vis naar hun hongerige jongen. Er wordt zoveel scherpe mest geproduceerd, dat de nestbomen spoedig het loodje leggen. Witgekalkte staken met enkele nesten blijven nog een paar jaar staan, alvorens ze uiteindelijk omvallen. Zoveel mest komt er in het water terecht, dat de waterkwaliteit van het Naardermeer sterk achteruitging. Het was als het ware een voortdurende mestlozing. Daarom is nu het gebied van de kolonie d.m.v. dammen van de rest van het Naardermeer geïsoleerd. Het bezoek aan de schuilhut die midden in de aalscholverkolonie ligt was natuurlijk een hoogtepunt van de excursie. Vanuit de kijkpost konden we van vlakbij in de nesten van de grote donkere viseters kijken. Hier klikte menige camera. Er waren nesten met grote jongen, maar ook enkele met "nakomertjes" van nog maar twee weken oud. Op de terugweg langs de dicht met elzen begroeide oevers hoorden we veel zangvogels zingen, zoals zwartkopje, tjiftjaf, roodborst, vink, pimpel en koolmees. Ook konden we in een rietveld prachtig een zingende grote karekiet bewonderen. Mooie vegetaties met moerasvaren, melkeppe, cyperzegge en pluimzegge gleden voorbij. Plotseling spitste iedereen zijn oren toen het "tjienk-tjienk" van de baardmannetjes werd opge-

aalscholver

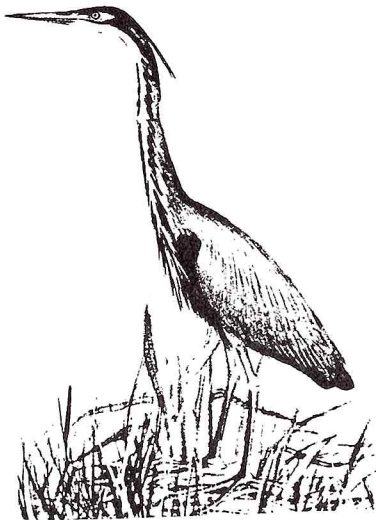
baardmannetje

merkt. We konden gelukkig een heel groepje van deze mooie en bijzondere vogels te zien krijgen. Door de lucht cirkelden buizerds, toren- en boomvalken en ook de bruine kiekendief liet niet verstek gaan. Veel te vlug was de ruim drie uur durende vaartocht voorbij. Na het nuttigen van de meegenomen boterhammen reden we vis 's Graveland en Loosdrecht naar de Tienhovense Plassen. Dit mooie, kleine plassegebied, eveneens een reservaat van Natuurmonumenten ligt vlakbij de Loosdrechtse Plassen. Hier komt elk jaar een kolonie zwarte sterns tot broeden. Hun nestjes bouwen zij op de drijvende wortelstokken van gele plomp en waterlelie. Oplettende vogelaars zagen hier nog een sperwer overvliegen. Na een rondwandeling over de smalle weggetjes rondom dit natuurreservaat vertrokken we weer naar Culemborg, waar iedereen na een schitterende dag in een mooi natuurgebied weer zijn huis opzocht.

Leo van der Kooij

Waargenomen vogels in het Naardermeer:

aalscholver
dodaars
blauwe reiger

purperreiger
knobbelzwaan
grouwe gans
wilde eend
krakeend
zomertaling
buizerd
bruine kiekendief
boomvalk
ooievaar (onderweg)
meerkoet
scholekster
kievit

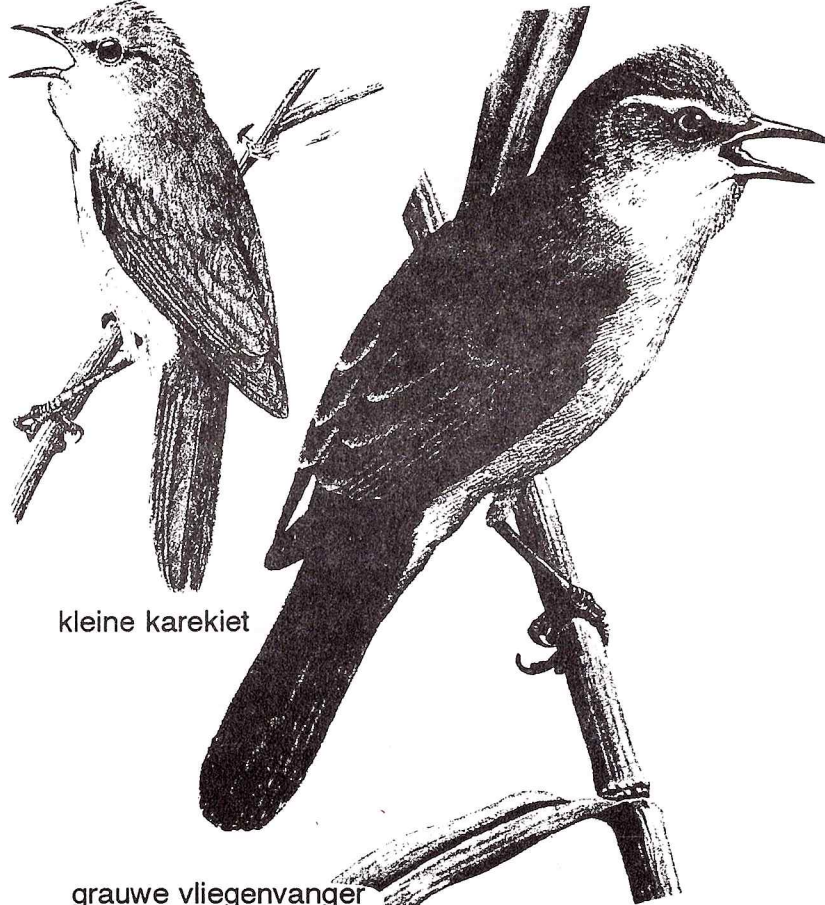
kokmeeuw
zwarte stern
visdiefje
holenduif
houtduif
turkse tortel
koekoek
gierzwaluw
oeverzwaluw
boerenzwaluw
huiszwaluw
witte kwikstaart
spreeuw
vlaamse gaai
ekster
kauw
zwarte kraai
winterkoninkje
heggemus
snor
rietzanger
bosrietzanger
spotvogel
tuinfluiter
zwartkop
grasmus
fitis
tjiftjaf
roodborst
merel
matkop
pimpelmees

grutto
zilvermeeuw

kleine karekiet

koolmees
baardmannetje

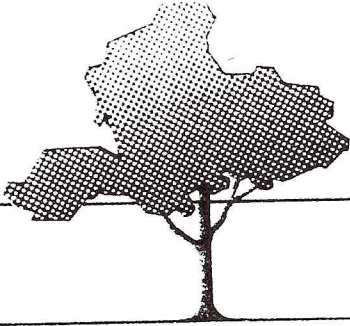

grouwe vliegenvanger
huismus
vink
putter
kneu
rietgors
sperwer (Tienhoven)

grote karekiet

aalscholver

gelderse milieufederatie

PERSBERICHT

GEEN VERDERE AANTASTING VAN UITERWAARDEN

Binnen de statenfracties wordt, geheel tegen het beleid van de provincie Gelderland in, opnieuw gepleit voor grootschalige zandwinning in de uiterwaarden. Aanleiding hiervoor zijn de bezwaren vanuit de bevolking tegen de aanwijzing door Gedeputeerde Staten van de binnendijkse ontzandingslokatie bij Maasbommel. De uiterwaarden zijn echter van grote waarde voor natuur en landschap. De Gelderse Milieufederatie, Het Geldersch Landschap en de Stichting Natuur en Milieu vinden grootschalige zandwinning in de uiterwaarden volstrekt onaanvaardbaar. De natuur en het landschap in de uiterwaarden staan al lange tijd onder grote druk. De enorme hoeveelheden zand die nodig zijn voor de speciewinning en de infrastructuur veranderen de uiterwaarden sinds tijden in grootschalige, zeer diepe plassen-gebieden waar weinig natuurlijk leven mogelijk is. Bovengenoemde organisaties vinden het van het grootste belang dat het gebruik van alternatieve materialen als Noordzeezand en hergebruik-producten aangewend gaan worden.

Om de achteruitgang van natuur en landschap in de uiterwaarden af te remmen, is het beleid van de provincie Gelderland er sinds 1990 op gericht grootschalige zandwinning te concentreren op binnendijkse lokaties. Toen sprak de provincie zich in haar Beleidsplan Uiterwaarden uit voor een geleidelijk stopzetten van de grootschalige zandwinning in de uiterwaarden.

Deze werd beperkt tot de bestaande vergunningen en mogelijk vergunningen voor een tweetal overbruggingslokaties, waaronder één van 5 miljoen ton in de Dreumelse Waard. Alleen kleinschalige zandwinning in het kader van natuurontwikkeling is nog toegestaan.

Natuur en landschap in de uiterwaarden zijn al sterk achteruit gegaan door de grootschalige kleien zandwinning. Veel oude rivierlopen en wielen, die bij het huidige rivierbeheer nooit opnieuw kunnen ontstaan, zijn voorgoed verdwenen. Waardevolle flora en fauna, met name op de hogergelegen delen van de uiterwaarden, zoals de stroomdalflora-graslanden en het hardhout-ooibos, zijn ernstig aangetast en in oppervlakte gedecimeerd.

Juist deze hogergelegen uiterwaarden zijn aantrekkelijk voor de zandwinning en worden nu weer naar voren geschoven als mogelijke winlokaties. Dit terwijl zij belangrijke kerngebieden vormen van de ecologische hoofdstructuur langs de grote rivieren. Voorbeelden daarvan zijn de Hoenwaard langs de IJssel, de uiterwaard Over de Maas bij Alphen en die ten zuiden van Heerewaarden in het gebied van Maas en Waal. Enkele van deze kerngebieden worden met veel inspanning verder ontwikkeld ten bate van de natuur zoals bij Fort Sint Andries en de Gelderse Poort.

Het is volstrekt onaanvaardbaar dat dit soort gebieden elders in Gelderland alsnog opgeofferd worden aan grootschalige zandwinning.

Knotwilgen snoeien 1992-1993.

De zomer loopt ten einde en dat houdt in dat de knotwerkgroep uit haar zomerslaap tevoorschijn komt. Dat houdt niet alleen een terugblik op het voorgaande seizoen in, maar ook het vaststellen van het nieuwe knotschema.

Terugblik seizoen 1991-1992:

Zoals ieder jaar hebben we snoeidagen met mooi weer en slecht weer. Niet snel wordt een knotdag afgelast, maar dit seizoen was dat eenmaal aan de orde.

Konstant neerdalende regen en een forse wind maakten de start van de werkzaamheden aan de Lekdijk te Beusichem bij de fam. Vernooy/Wammes onmogelijk.

Besloten werd de knotdag af te gelasten daar er geen opklaringen te zien waren noch voorspeld waren.

Wrang was, toen om ongeveer 11 uur al het gereedschap weer opgeborgen was in het clubgebouw, er een waterig zonnetje door de grauwe bewolking brak.

Voor de rest kunnen wij terugkijken op een geslaagd seizoen. Bomen werden gesnoeid bij de fam. Van Malssen aan de Weidsteeg (inhaalstag 1990-1991), 2 snoeidagen bij de fam. Vernooy/Wammes aan de Lekdijk te Beusichem en een dag in samenwerking met de "Ronde Tafel Club" aan de Veerweg te Beusichem.

Enkele aktievelingen en vrijwilligers zijn ook nog een ochtend aan het werk geweest in Acquoy aan de Linge.

De fam. Bezuyen zorgde opnieuw voor de inwendige mens en voorzag de werkgroep van koffie. Getrakteerd werden wij ook op soep bij de familie Wammes.

De opkomst van vrijwilligers was redelijk tot goed. Naast de "harde" vaste kern komen er regelmatig mensen één of meerdere dagen een handje helpen. Wij hopen dat het komende seizoen een verschuiving valt waar te nemen naar versterking van de vaste kern.

Want de konklusie is nog steeds dat zonder inzet van vrijwilligers de knotwilg als landschapselement in onze omgeving onder druk komt te staan. Op zich neemt het aantal knotwilgen in ons werkgebied nog steeds toe door nieuwe aanplant van o.a. gemeenten (zie bijv. de wijk Goilberdingen) maar het gaat ons juist om behoud van knotwilgen in o.a. de uiterwaarden, waar eigenaren niets of te weinig aan onderhoud doen.

Planning seizoen 1992-1993:

Er zijn 5 werkdagen en een reservedag gepland. U kunt deze dagen vast vermelden in de agenda of op de kalender.

De lokaties zijn nog niet exakt bekend, maar t.z.t. ontvangt u nadere informatie via gerichte konvokaties.

Twijfelt u of gezien de "weersomstandigheden" een snoeidag wel of niet doorgaat, neemt u dan de vrijdagavond voor de snoeidag kontakt op met een van ondergetekenden.

De zaterdag zelf kan dat van ongeveer **07.30 - 08.00 uur** bij Harry van de Warenburg, tel.: 14358, daarna tot ongeveer 08.30 bij de Ketelvink. Indien de snoeidag afgelast wordt, zijn ondergetekenden van ongeveer 08.45 - 10.00 uur op de lokatie zelf om mensen op te vangen.

Let wel: Alleen bij extreme omstandigheden als zware storm en/of konstante regen of sneeuw wordt de dag afgelast. Een enkel buitje tijdens de dag zelf is geen reden voor afgelasting.

Planning:

Zaterdag 14 november 1992:

De Duinen - Beusichem, fam. Wammes

Zaterdag 12 december 1992:

Nader in te vullen

Zaterdag 9 januari 1993:

Nader in te vullen

Zaterdag 30 januari 1993:

Nader in te vullen

Zaterdag 20 februari 1993:

Nader in te vullen

Zaterdag 6 maart 1993:

Reserve-/inhaalstag

Tot ziens bij een van de komende knotdagen!

Meer inlichtingen bij:

Harry van de Warenburg, Grondzeilerweg 9;
tel.: 14358

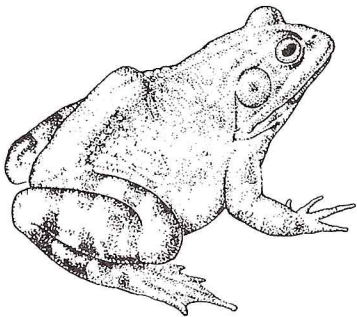
Wim Smits, Schoolhof-Oost 24, tel.: 16575

Telefoontjes

Zo nu en dan word ik opgebeld door mensen die iets mee te delen of te vragen hebben over de natuur. Meestal gaat het over een gewonde vogel of een verdwaald nestjong. Veel mensen willen dan iets doen, maar weten niet wat en dan moet de N.V.W.C. maar te hulp komen. De afgelopen maanden ben ik diverse keren opgebeld en naar aanleiding van enkele telefoontjes schrijf ik dit stukje op.

Ik was pas terug van vakantie toen een zekere meneer S. mij opbelde met de mededeling dat er hoogst waarschijnlijk brulkikkerlarven waren uitgezet in enkele slootjes in de wijk Landzicht. Hij had enkele bijzonder grote kikkervisjes gezien en was bekend met het risico voor het natuurlijk milieu als er inderdaad brulkikkers uit zouden groeien. Ik vroeg hem of hij voor de zekerheid enkele kikkervisjes wilde vangen, om deze aan een nader onderzoek te kunnen onderwerpen. Hij zei, dat hij daar wel voor kon zorgen. Enkele weken gingen voorbij, voordat ik weer iets over de brulkikkers hoorde.

Ondertussen had ik wat literatuur over deze diersoort nageslagen, want mijn nieuwsgierigheid was wel gewekt.

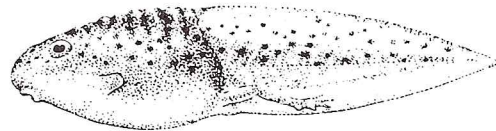
Brulkikkers (*Rana catesbeiana*) komen oorspronkelijk voor in het oosten van Noord-Amerika. Het zijn grote, fors gebouwde kikkers, die wel meer dan 15 cm. lang kunnen worden (gemeten van neuspunt tot anus). De kleur varieert van groenachtig tot bruin zonder strepen of vlekken.

Alleen op de poten zijn meer of minder duidelijke strepen te zien. De keel en buikzijde zijn lichtgeel tot crème-wit. Opvallend zijn de zeer grote trommelvliezen. Als zij kwaken zwelt de keel op tot een enorme kwaakblaas en er klinkt een zwaar grommend loeiend geluid. Vanwege dit geluid, dat tot op een kilometer afstand nog te horen is, worden de brulkikkers ook wel "*stierkikkers*" genoemd, een letterlijke vertaling van Bullfrog zoals ze in hun thuisland genoemd worden.

Net als de groene kikkers zijn brulkikkers sterk aan water gebonden. Zij houden vooral van meren, vijvers en poelen met een rijke oeverbegroeiing. Zij staan bekend om hun buitengewone vraatzucht en bespringen elk bewegend object dat in hun wijde bek past. Op hun menu prijken insecten, kikkers, muizen, mollen, jonge ratten, jonge watervogels en drinkende of badende

zangvogels. Volwassen kikkers zijn buitengewoon schuw en uiterst moeilijk te vangen. In Europa heeft deze kikker geen natuurlijke vijanden. Hier en daar in Europa bevinden zich al flinke populaties van deze agressieve kikkersoort en waar die voorkomen zijn alle oorspronkelijk inheemse amfibieën letterlijk weggevreten. De bekendste en omvangrijkste populatie komt voor in Italië in de Povlakte.

Als deze kikkersoort een levensvatbare populatie in Nederland kan vormen zou dit een ramp voor ons toch al zo kwetsbare zoetwatermilieu betekenen. Dat gevaar is geenszins denkbeeldig, want zij komen uit een gebied met een vergelijkbaar klimaat.

Sommige tuincentra, die ook alles voor de vijver verkopen, bieden brulkikkerlarven, kikkervisjes dus, te koop aan. De argeloze en onwetende koper vindt dat wel aardig staan in de vijver en schaft zich een paar diertjes aan. Helaas is het nog niet zover dat er wettelijk tegen deze handel valt op te treden. Het betreft hier namelijk geen Europese of op wereldschaal bedreigde diersoort. Omdat de kans levensgroot aanwezig is dat brulkikkers zich niet keurig aan hun vijvertje houden is het onverantwoord deze dieren los te laten. De bezorgdheid van de heer S. was dus volkomen terecht en ik was heel benieuwd of er inderdaad sprake zou zijn van brulkikkers in Landzicht.

Een paar weken later, op een zondagochtend werd ik weer gebeld. Er stond een emmer vol grote kikkervissen voor me klaar. S. vertelde mij dat hij enkele kinderen had gevraagd een paar kikkervisjes te vangen. Zij hadden zich zo goed van deze taak gekweten dat er nu een emmer vol kikkervisjes voor onderzoek beschikbaar was. Ik vroeg hem of hij de emmer kon komen brengen en belde Harry van de Warenburg en Theo de Jong op. Beiden waren thuis en zo zaten wij even later allemaal in de tuin rond de bewuste emmer. Gelukkig constateerde Theo dat het geen brulkik-

kerlarven betrof, maar larven van de groene kikker. Hij vertelde dat brulkikkerlarven nog veel groter worden tot 15 cm. lang en dat zij duidelijke dwarsribbels op hun rug hebben. Het is wel zeker dat het warme weer van de afgelopen zomer de groei van de kikkervisjes bevordert heeft, want er waren inderdaad flinke jongens bij. Kikkervisjes die voor het einde van de zomer nog niet in kikkers zijn veranderd kunnen als kikkervisje overwinteren en pas het volgende jaar in kikkers veranderen. Rest nog te vermelden dat S. de gevangen kikkervisjes zou terugzetten en als alles goed gaat zullen zij volgen jaar de kikkerstand in Landzicht aanmerkelijk versterken.

Komt u alstublieft gauw, want er zit een vleermuis in mijn slaapkamer. Een nogal paniekerig klinkende vrouwenstem aan de lijn. Ik zeg nog dat het mij wel leuk lijkt, maar dat ik mij kan voorstellen dat het beestje graag de vrije ruimte in wil en doe de aanbeveling het raam maar open te zetten. "Maar ik durf de slaapkamer niet in", is het antwoord.

Dus maar weer op de fiets gesprongen en naar de woning van de benarde dame gereden. Doodsbang voor vleermuizen was ze en op de camping in Frankrijk was zij bijna door zo'n engerd gebeten vertelde ze mij met een kind op de arm en een ander met een handje aan haar rok. Ik dacht nog: "bijna gebeten, hoe ziet dat eruit", maar ik zei, dat er geen reden voor paniek was en stapte onverschrokken de bewuste kamer binnen.

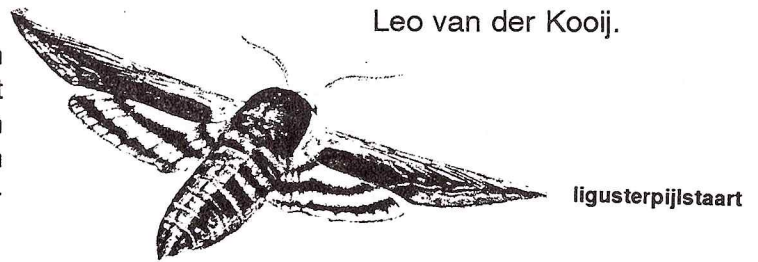
Ik zocht overal, maar nergens een vleermuis; een bovenlicht stond half open en ik verklaarde met stelligheid dat het diertje daardoor naar buiten moest zijn gegaan. "Dat nooit meer", dacht ik toen ik nog enkele geruststellende woorden uitsprekend het pand verliet.

Het derde telefoontje bereikte mij vorige week. "Meneer Van der Kooij, bent u van de Vogelwacht?"....."Mijn buurman was in de tuin aan het spitten en vond een rare worm met een stekel op zijn kop en die worm deed nogal agressief, kunt u even komen kijken?". Geïnteresseerd als ik ben in bijzondere levensvormen kondigde ik aan dat ik over een uurtje zou langs komen. De "worm" bleek een pijlstaartrups te zijn en wel een ligusterpijlstaart. De stekel zit niet op de kop maar op het achterste deel van het lichaam en de agressiviteit bestond uit een paar wilde kronkelbewegingen als hij werd aangeraakt.

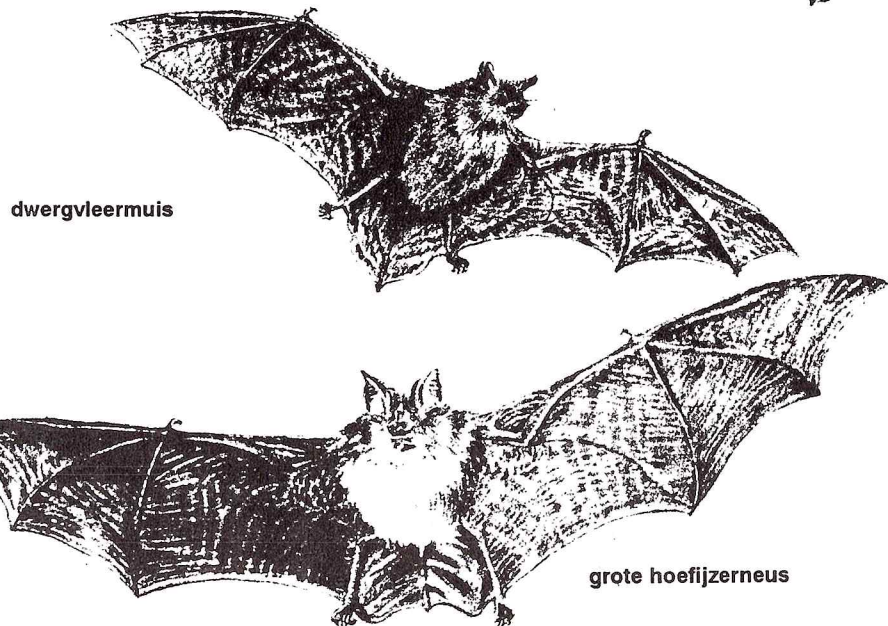
Ik vertelde de mensen dat het de rups was van een grote nachtvlinder. De rups leeft van ligusterblaadjes, ook wel van sering of es en wanneer hij groot genoeg is gaat hij op zoek naar een plekje waar hij zich in de grond kan graven om te verpoppen. Dit verklaart het feit dat hij in de grond werd gevonden. Ik nam het beestje mee naar huis en deed het in een grote glazen pot, half gevuld met aarde. Nog een paar ligustertakjes erbij, misschien was de rups van alle emotie wat hongerig geworden, en daarna op een rustig plekje neergezet. De volgende dag al bleek de rups in de grond verpoppt te zijn. Ik ben benieuwd wanneer er een pijlstaartvlinder uit zal komen.

Ja, die telefoontjes zijn soms wel eens lastig, maar vaak ook leuk.

Leo van der Kooij.

ligusterpijlstaart

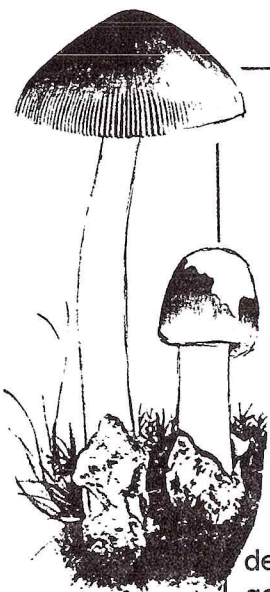

dwergvleermuis

grote hoefijzernerus

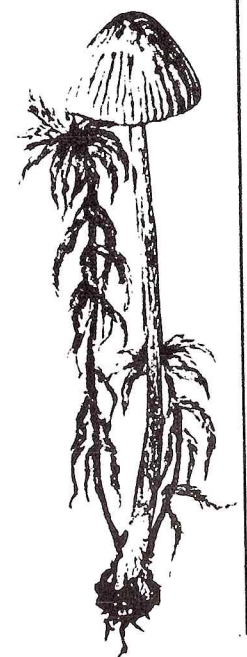
Hallo
jeugdleden....

roodbruine slanke
amaniet

geschubde inktzwam

vlokstelige mycena

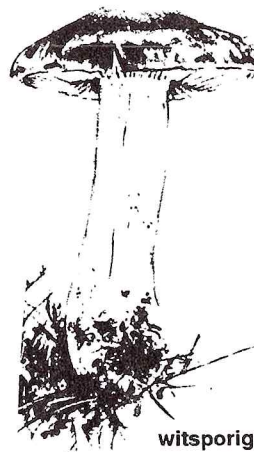
Hebben jullie ook zo genoten van deze mooie zomer? Veel naar buiten geweest natuurlijk.

In het vorige nummer van de Hak-al (nr. 3 juni 1992) hebben jullie gelezen over vlinders. Is het jullie ook opgevallen dat er veel vlinders te zien waren? Maar niet alleen voor de vlinders was het een prachtig seizoen. Ook de vogels hebben een goed seizoen achter de rug en in de sloten wemelde het van de kikkervisjes.

Natuurlijk is het niet alleen 's zomers fijn om buiten te zijn. De naderende herfst brengt zoveel moois, dat je niet wil missen; trekvogels, kleurige bessen en andere vruchten, de mooie kleuren van de bladeren en niet te vergeten de **paddestoelen**.

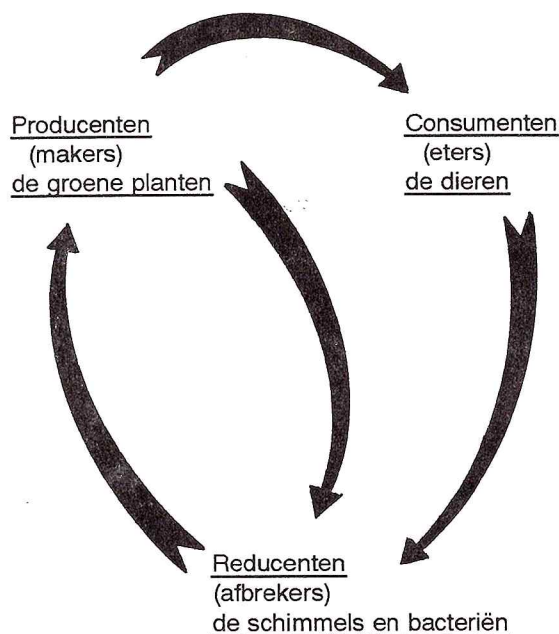
Aan paddestoelen is veel te ontdekken en te beleven. Wat dan allemaal? Lees maar eens verder.

Paddestoelen kun je het hele jaar tegen komen, maar in de herfst zie je ze toch het meest. Voor de meeste soorten paddestoelen zijn dan de omstandigheden het best om tevoorschijn te komen. De meeste paddestoelen verschijnen plotseling, groeien snel en zijn ook weer spoedig verdwenen. Zij behoren tot het plantenrijk, maar het zijn wel heel vreemde planten. Zij hebben geen bladeren, stengels, bloemen en vruchten. Ook de vertrouwde groene kleur van de "gewone planten" missen zij. Bovendien, paddestoelen zijn geen planten op zich zoals een madeliefje of een appelboom. Het zijn delen van planten. De functie van paddestoelen is voortplanting. In of op een paddestoel worden miljoenen "sporen" gevormd die in de lucht worden verspreid. Wanneer zo'n spore op de

witsporige gordijnzwam

goede plaats terecht komt, groeit er een nieuwe schimmel uit. Een schimmel is een dradige "plant" zonder wortels, stengels, bladeren en bloemen. Het zijn de opruiers en afbrekers in de natuur. Zij breken al het dode materiaal af en zorgen er dus voor dat het opnieuw gebruikt kan worden. Zij zijn dus een onmisbare schakel in de kringloop van de natuur.

Paddestoelen kun je overal tegenkomen. Op straat tussen stenen, tussen het gras, op hout, op afgevallen bladeren, op takken en stammen van bomen, enz. Er zijn heel veel verschillende soorten. Er zijn hele zeldzame bij die op hele bepaalde plekken groeien, maar ook algemene die je op veel plekken kunt vinden. Let de komende tijd eens op de inktzwammen. Een van de meest algemene soorten is de geschubde inktzwam. Deze groeit het liefst op rijke, bemeste grond. In ons gebied zien we deze zwammen veel in wegbermen en

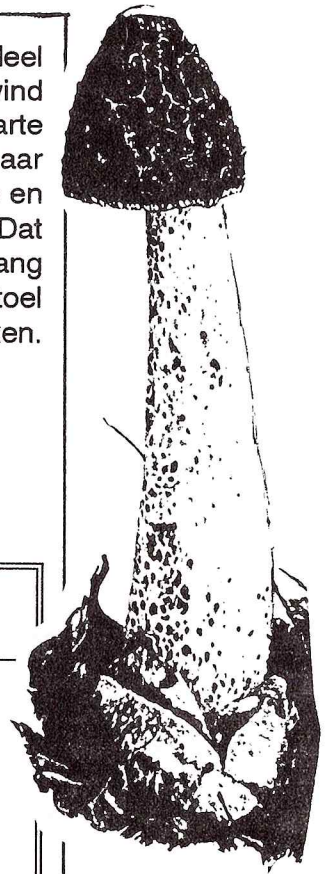
tuinen, zelfs tussen de tegels. Zij groeien heel snel en vaak staan er veel bij elkaar. De hoed is crème-wit, heeft de vorm van een ei en is bedekt met kleine half-loszittende velletjes die eruit zien als schubben. Vandaar de naam geschubde inktzwam. Spoedig begint de hoed aan de onderrand wijder uit te staan en langzaam op te lossen in een zwarte slijmerige vloeistof. Binnen een paar dagen verdwijnt de hele hoed op deze manier.

De sporen zijn dan voor het grootste deel al in de lucht verspreid en door de wind overal heen geblazen. Ook in de zwarte vloeistof zitten nog sporen. Probeer maar eens een rietje in deze "inkt" te dopen en daarmee te schrijven of te tekenen. Dat lukt best. De tekening kun je heel lang bewaren. Zo kan je met een paddestoel een tekening van een paddestoel maken. Is dat geen leuk idee?

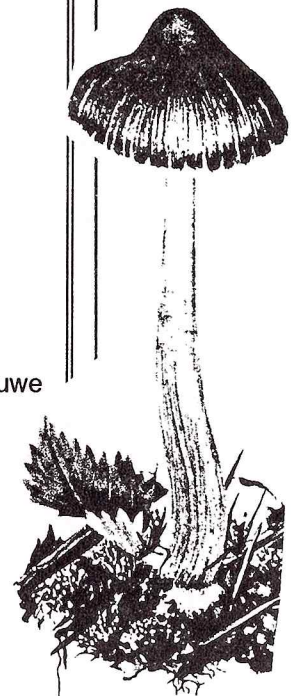
Leo van der Kooij

Jeugdprogramma

jongere jeugd tot 12 jaar elke avond begint om 19.00 uur	oudere jeugd vanaf 12 jaar elke avond begint om 19.30 uur
<u>25 september 1992</u> : tekenen in de uiterwaarden bij helder weer fiets mee, anders binnen tekenen.	<u>18 september 1992</u> : vogels inventariseren
<u>2 oktober 1992</u> : werken met herfstprodukten	<u>16 oktober 1992</u> : zoogdieren leren kennen
<u>30 oktober 1992</u> : "paddestoelen"	<u>20 november 1992</u> : landschapsonderhoud
<u>6 november 1992</u> : "winter"	
<u>27 november 1992</u> : boetseren	
<u>4 december 1992</u> : koekvergulden	
<u>18 december 1992</u> : kerststukjes maken	<u>18 december 1992</u> : kerststukjes maken
<u>29 januari 1993</u> : aardappelstempelen	<u>22 januari 1993</u> : "stootvogels"
<u>5 februari 1993</u> : nestkasten timmeren	<u>19 februari 1993</u> : nestkasten timmeren
<u>5 maart 1993</u> : reptielen	<u>12 maart 1993</u> : amfibieën
<u>26 maart 1993</u> : amfibieën	
<u>2 april 1993</u> : knoppen van bomen	<u>30 april 1993</u> : speciale excursie naar Nieuwe Zuider Lingedijk (07.00-15.00 u.)
<u>7 mei 1993</u> : zaaien van plantjes	<u>28 mei 1993</u> : "planten en insecten"
<u>14 mei 1993</u> : vlinders	
<u>4 juni 1993</u> : speurtocht in de Plantage (fiets)	<u>18 juni 1993</u> : determineren van planten
<u>11 juni 1993</u> : slootdierpjes bekijken (fiets)	
<u>25 juni 1993</u> : slotavond van het seizoen	<u>25 juni 1993</u> : slotavond van het seizoen

grote stinkzwam

bruine spleetvezelkop

Overigens zijn jullie ook welkom op de lezingen (pauze om ± 21.00 uur, dus als je vroeger naar huis moet kan je de helft van de avond komen) en op de excursies; zie daarvoor het volledige programma.

VOGELWAARNEMINGEN

In de laatste nummers van ons clubblad heeft u helaas door bepaalde omstandigheden de vertrouwde waarnemingen van onze gevleugelde vrienden moeten missen.

Hans Kortekaas heeft de registratie overgedragen aan Henk Vennix en Gerard van Ruiten.

In dit nummer treft u de waarnemingen aan zoals deze bij ons binnenkwamen vanaf 28 februari tot en met 15 september 1992. Henk Vennix en ondergetekende zullen vanaf nu uw waarnemingen voor u publiceren.

U kunt uw waarnemingskaarten inleveren bij ons in de brievenbus Volledigheidshalve hierbij onze adressen: Henk Vennix, Bereklauw 3 en Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9. In ons clubhuis kunt u lege waarnemingskaarten verkrijgen. Ook kunt u uw waarnemingen tijdens verenigingsavonden deponeren in de daarvoor bestemde plastic emmer op de bar in de Ketelvink.

Wij wensen u in de komende maanden mooie waarnemingen toe, die wij graag publiceren in het decembernummer!

Gerard van Ruiten.

dodaars:

- 11.03.92; 1 ex. plasjes einde Weidsteeg (A.B.+S.B.)

slobeend:

- 28.03.92; ca. 20 ex. SBB-reservaat Beusichemse Waard (B.J.+G.v.R.)

pijlstaart:

- 30.03.92; 2♂ + 2♀ trektelpost (A.B.)
- 05.04.92; 6♀ + 4♂ Regulieren (A.B.+S.B.)
- 05.04.92; 3♀ + 2♂ Regulieren (G.v.R.)

krakeend:

- 09.04.92; 1♀ + 1♂ afgraving Red. Waard (P.v.V.)

bergeend:

- 04.04.92; 1♀ + 1♂ plas links einde Weidsteeg (G.v.R.)

middelste zaagbek:

- 14.04.92; 1♀ Tichelterrein Buren (P.v.V.)

zomertaling:

- 22.03.92; 1♂ Steenwaard (A.B.+S.B.)
- 03.04.92; 1♂ op de Lek t.h.v. Explosieven Opruimingsdienst (A.B.+S.B.)
- 05.05.92; 1♂ Goilberdingerwaard (P.v.V.)
- 16.05.92; 3♂ Steenwaard (1 broedgeval?!) (A.B.+S.B.)

porseleinhoen:

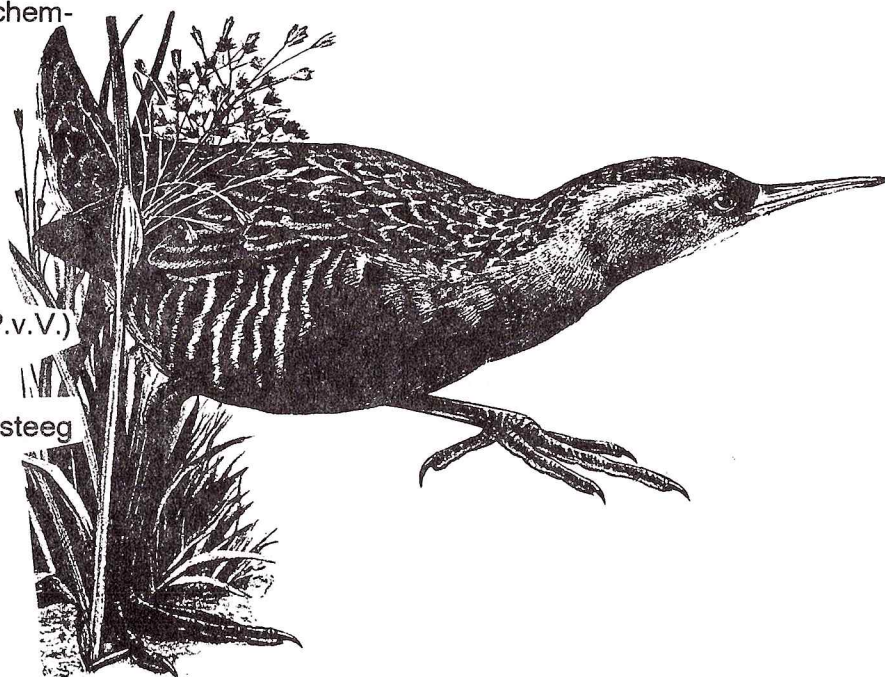
- 21.08.92; 1 juv. ex. Steenwaard (A.B.+S.B.)

kraanvogel:

- 29.03.92; 50 ex. boven Culemborg trekkend richting noord (S.B.)

waterral:

- 29.02.92; 1 ex. Steenwaard (J.v.A./S.B./C.H.)
- 21.08.92; 1 juv. ex. Steenwaard (A.B.+S.B.)
- 22.08.92; 1 ex. Steenwaard (G.v.R.)

kleine mantelmeeuw:

- 21.08.92; 1 ex. op krib langs Lek nabij Ravenswaay (L.v.d.K.)

ooievaar:

- 04.04.92; 1 ex. Beusichemse Broeksteeg (H.V.)
- 06 t/m 10.04.92; 1 ex. Regulieren (H.V.)
- 01.05.92; 1 ex. over station Culemborg trekkend richting noord-oost (T.K.)
- 13.05.92; 2 ex. boven KWC-Culemborg trekkend richting noord-west (A.B.)
- 03.06.92; 1 ex. over Bikolaan r. west (C.H.)
- 23.06.92; 1 ex. over Stationsweg richting centrum Culemborg (G.v.R.)

purperreiger:

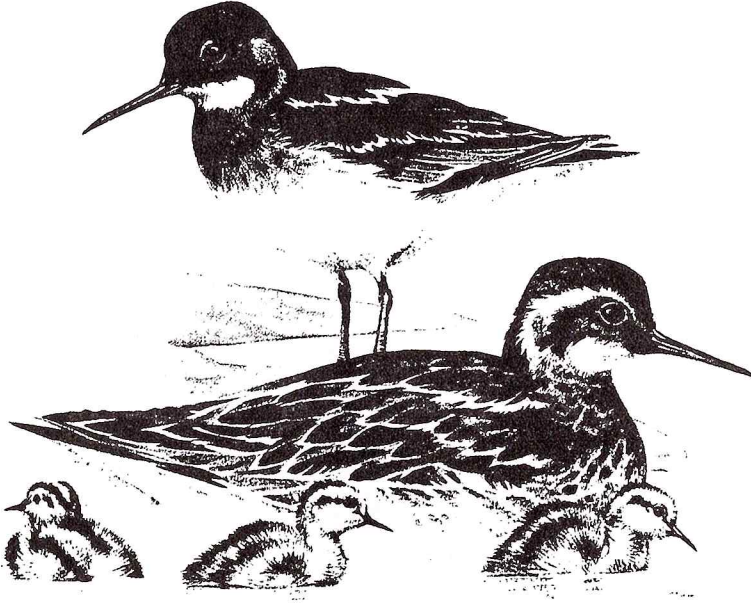
- 01.05.92; 1 ex. Regulieren (T.K.)

blauwe reiger:

- 03.05.92; 1 ex. met prooi (hermelijn!!) bij
Acquoyse Meer (H.V.)

grouwe franjepoot:

- 22.08.92; 1 ex. Steenwaard (halve club)

grouwe gans:

- 19.04.92; 8 ex. over Regulieren (G.v.R.)

nijlgans:

- 11.04.92; 1♂ + 1♀ in bosuilnestkast Regulieren
(H.V.)

wulp:

- 21.08.92; ca. 40 ex. over Provinciale weg S101
(L.v.d.K.)

regenwulp:

- 19.04.92; 1 ex. boven Regulieren (G.v.R.)
- 21.04.92; 5 ex. boven Regulieren trekkend
richting zuid-oost (B.J.+G.v.R.)
- 29.07.92; ca. 50 ex. trektelpost, richting oost
(A.B.+S.B.)
- 11.08.92; ca. 50 ex. over industrieterrein, richting
west (A.B./S.B./C.H.)
- 13.09.92; 9 ex. over Verdistraat, richting west
(G.v.R.)

kievit:

- 21.08.92; ca. 2500 ex. Lazaruswaard (L.v.d.K.)

grouwpootruiter:

- 21.04.92; 1 ex. Regulieren (P.v.V.)
- 24.04.92; 3 ex. Regulieren (P.v.V.)
- 20.05.92; 1 ex. Beusichemse Waard (P.v.V.)

tureluur:

- 14.03.92; 5 ex. plasjes einde Weidsteeg (A.B.)
- 04.04.92; 2 ex. SBB-reservaat, Beusichemse
Waard (G.v.R.)
- 04.04.92; 3 ex. langs Lek nabij trektelpost
(G.v.R.)
- 05.04.92; 2 ex. Regulieren (G.v.R.)

zwarte ruiter:

- 22.03.92; 1 ex. Steenwaard (S.B.+A.B.)
- 12.04.92; 1 ex. Regulieren (P.v.V.)

kluut:

- 12.04.92; 1 ex. Regulieren (P.v.V.)
- 06.09.92; 14 ex. over trektelpost, richting noord-
west (de trektellers)

kemphaan:

- 22.03.92; 3♂ + 1♀ plasjes einde Weidsteeg
(S.B.+A.B.)
- 05.04.92; 4♀ Regulieren (G.v.R.)
- 16.05.92; 1♀ Steenwaard (A.B.+S.B.)
- 26.06.92; 4 ex. OVB, Oude Waag (S.B.+C.H.)

watersnip:

- 07.05.92; 4 ex. Regulieren (H.V.)
- 09.08.92; 6 ex. SBB-reservaat Beusichemse
Broeksteeg (G.v.R.)
- 22.08.92; ca. 80 ex. Steenwaard (G.v.R.+H.V.)

kleine plevier:

- 16.05.92; 1 ex. (lokatie niet aangegeven!)
(A.B.+S.B.)

grutto:

- 30.04.92; 1♂ + 1♀ Parallelweg Oost (L.v.d.K.)

oeverloper:

- 09.08.92; 1 ex. SBB-reservaat, Beusichemse
Waard (G.v.R.)

witgatje:

- 21.04.92; 3 ex. Regulieren (P.v.V.)
- 24.06.92; 1 ex. (lokatie niet aangegeven!)
(S.B.+C.H.)
- 09.08.92; 1 ex. SBB-reservaat, Beusichemse
Waard (G.v.R.)

visdief:

- 21.04.92; 1 ex. over Red. Waard (P.v.V.)
- 02.05.92; 3 ex. nabij pont Culemborg (A.B.+S.B.)
- 20.05.92; 1 ex. Red. Waard, trekkend stroomafwaarts (P.v.V.)
- 15.08.92; 2 ex. trektelpost, richting noord-west (de trektellers)

zwarte stern:

- 15.08.92; 1 ex. trektelpost, richting noord-west (de trektellers)

buizerd:

- 04.04.92; 1 ex. zwaar ondervoed, in OVB aan Busterweg vliegend en aldaar verdrongen (H.V.)
- 25.04.92; 1 ♂ + 1 ♀ baltsend boven populierenbos in Regulieren (G.v.R.)
- 03.05.92; 3 ex. waarvan 1 ♂ + 1 ♀ baltsend boven kooibos (G.v.R.)
- 24.07.92; 2 ad. + 2 juv. Regulieren (G.v.R.)
- 06.09.92; 40 ex. totaal over trektelpost richting z/zw/w (de trektellers)

sperwer:

- 30.03.92; 1 ex. jagend boven Verdistraat (C.v.R.+G.v.R.)
- 04.04.92; 1 ex. dood aangetroffen bij "de Bosjes", Beusichem (H.V.)
- 12.04.92; 1 ex. Regulieren (P.v.V.)
- 20.04.92; 1 ♂ + 1 ♀ baltsend boven Verdistraat (C.v.R.+G.v.R.)
- 24.07.92; 2 ad. + 2 juv. Regulieren (G.v.R.)
- 13.09.92; 2 ex. Platteweg, Regulieren (G.v.R.)

roodpootvalk:

- 17.06.92; 1 ♀ over trektelpost (A.B.+S.B.)

bruine kiekendief:

- 08.04.92; 1 ♀ boven De Heul (A.B.+S.B.)
- 05.05.92; 1 ♀ boven Regulieren trekkend richting oost (P.v.V.+T.K.)
- 13.05.92; 1 ♀ over trektelpost (C.H.)
- 15.08.92; 1 ♂ over trektelpost, richting zuid-west (de trektellers)

visarend:

- 21.08.92; 1 ex. Steenwaard (T.K.)
- 06.09.92; 1 ex. trektelpost richting west (de trektellers)

smelleken:

- 28.04.92; 1 ex. over Assche Wetering (P.v.V.)

boomvalk:

- 21.04.92; 1 ex. over Red. Waard trekkend richting zuidwest (P.v.V.)
- 22.04.92; 1 ex. Regulieren (S.B.+C.H.)
- 25.04.92; 1 ex. Regulieren (G.v.R.)
- 28.04.92; 1 ♂ Assche Wetering (P.v.V.)
- 04.05.92; 1 ♂ + 1 ♀ baltsend boven Vliegerweg (N.v.d.K.)
- 09.05.92; 1 ex. boven Ghandiflat (P.v.V.)
- 09.05.92; 1 ex. langs Weidsteeg (A.B.)
- 13.05.92; 1 ex. boven KWC-Culemborg (A.B.)
- 19.05.92; 1 ex. boven uiterwaard nabij rivierkruising (L.v.d.K.+N.v.d.K.)
- 24.07.92; 1 ex. Regulieren (G.v.R.)
- 16.08.92; 1 ex. boven Terweijde (C.v.R.+G.v.R.)
- 06.09.92; 2 ex. trektelpost (de trektellers)
- 12.09.92; 2 ex. Tichelterrein Buren (zoogdierenwerkgroep)

havik:

- 06.09.92; 1 juv. trektelpost (de trektellers)
- 12.09.92; 1 ex. Tichelterrein Buren (G.v.R.+H.V.)

wespendief:

- 15.08.92; 1 ex. over trektelpost, richting west /zuidwest (P.v.V.+A.B.)

zwarte wouw:

- 13.05.92; 1 ex. trekkend over station Culemborg richting noord-oost (P.v.V.)
- 16.05.92; 1 ex. over De Hond richting west (A.B.+S.B.)
- 26.05.92; 1 ex. over Beesdse Veld, richting noord (S.B.)
- 15.08.92; 1 ex. over trektelpost richting zuid /zuidwest (P.v.V./A.B./C.H.)

ransuil:

- 25.03.92; 1 ex. Regulieren, muis vangend! (A.B.+S.B.)
- 28.03.92; 1 ex. langs Beus. Dijk (A.B.+S.B.)
- 28.03.92; 1 ex. langs Beus. Dijk t.h.v. de Kerswerf (G.v.R.+B.J.)
- 24.07.92; 1 juv. gehoord, Regulieren (G.+S.v.R.)
- aug/sept.92; 1 ad. Lekdijk West t.h.v. Kerswerf (H.V.)

kerkuil:

- 04.04.92; 1 ex. aan Oude Beesdseweg (H.V.)

koekoek:

- 21.04.92; 1 ex. Regulieren (P.v.V.)
- 21.04.92; 1 ex. Regulieren (G.v.R.+B.J.)
- 24.04.92; 3 ex. OVB, Oude Waag (C.H.)

patrijs:

- 26.07.92; 1 ex. weiland langs Rijksstraatweg (G.v.R.)

tortelduif:

- 02.05.92; 1 ex. nabij plasjes pont Culemborg (A.B.+S.B.)
- 28.07.92; 1 ex. Red. Waard (A.B.+S.B.)
- 15.08.92; 1 ex. over trektelpost, richting zuidwest (P.v.V./A.B./C.H.)

bosrietzanger:

- 25.04.92; 1 ex. Regulieren (G.v.R.)
- 14.05.92; 1 ex. einde Weidsteeg (A.B.)
- 21.05.92; 1 ex. spoorberm nabij viaduct over Provinciale Weg S101 (N.+L.v.d.K.)

sprinkhaanrietzanger:

- 02.05.92; 1 ex. Regulieren (G.v.R.)
- 03.05.92; 1 ex. OVB, Oude Waag (S.B.+S.B.)
- 24.06.92; 1 ex. Beesdse Veld (S.B.+C.H.)

boerenzwaluw:

- 04.04.92; 1 ex. over Beusichemse Waard richting west (G.+F.v.R.)
- 05.04.92; 1 ♂ plasjes einde Weidsteeg (A.B.)

gierzwaluw:

- 22.04.92; 1 ex. Beus. Waard (F.S.+P.v.V.)
- 26.04.92; 1 ex. Parklaan/Heimanslaan (L.v.d.K.)
- 21.08.92; 5 ex. over de 4-dreven (L.v.d.K.)

huiszwaluw:

- 11.05.92; 1 ex. in vlucht boven Bloemenkwartier Culemborg (L.v.d.K.)

oeverzwaluw:

- 21.04.92; 6 ex. Regulieren (P.v.V.)
- 30.04.92; ca. 50 ex. Beus. Broeksteeg (L.v.d.K.)

ijsvogel:

- 28.07.92; 1 ex. Red. Waard (A.B.+S.B.)

vlaamse gaai:

- 23.06.92; 1 ex. De Zump (L.v.d.K.)

gele kwikstaart:

- 22.04.92; 1 ex. Red. Waard (S.B.)
- 28.04.92; 1 ex. over Assche Wetering richting noord (P.v.V.)
- 16.05.92; 1 ex. Steenwaard (A.B.+S.B.)
- 19.05.92; 1 ♂ + 1 ♀ langs dijk nabij rivierkruising (N.+L.v.d.K.)
- 15.08.92; 4 ex. nabij trektelpost (de trektellers)

grote gele kwikstaart:

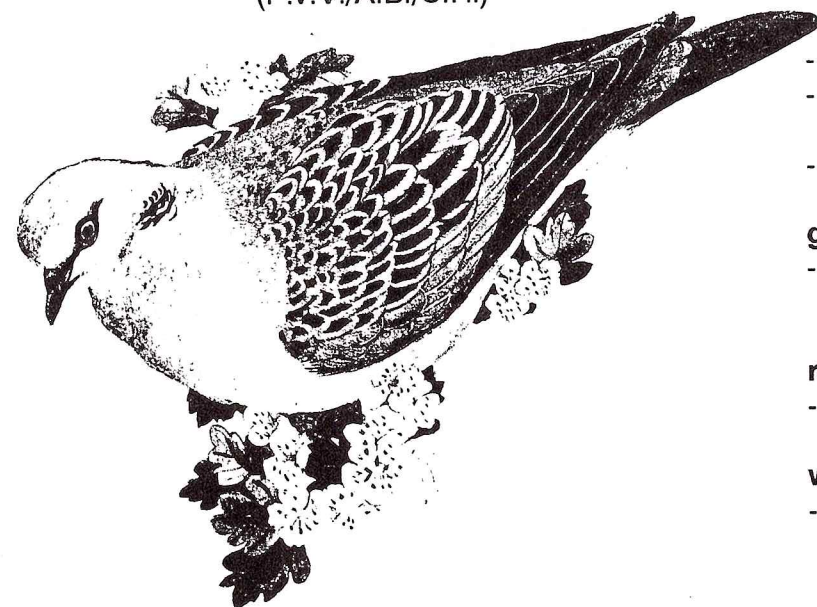
- 22.04.92; 1 ex. over Red. Waard trekkend richting noord-oost (P.v.V.)

rouwkwikstaart:

- 09.05.92; 1 ♀ pont Beusichem (A.B.+S.B.)

wielewaal:

- 26.04.92; 1 ex. Regulieren (G.v.R.)

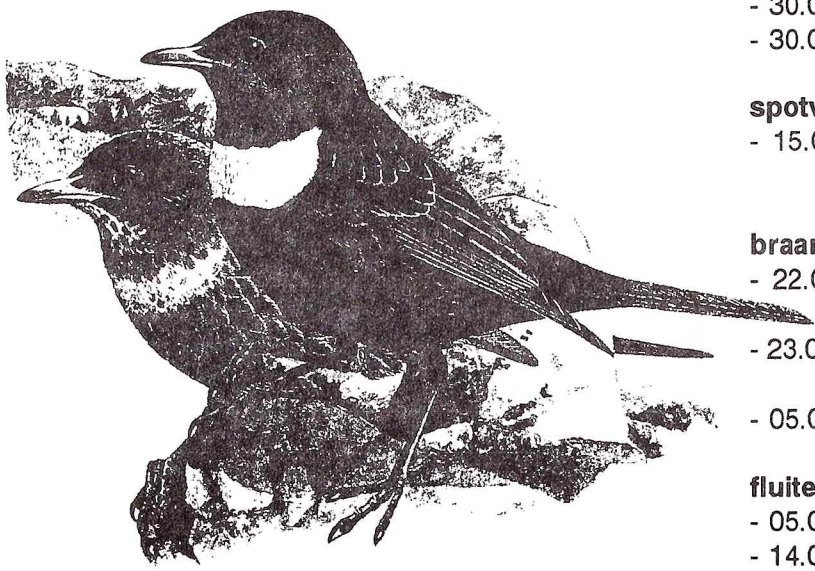

nachtegaal:

- 21.05.92; 1 ex. langs spoorbaan nabij kruising Parallelweg-O./Zeedijk (N.+L.v.d.K.)

beflijster:

- 09.04.92; 1 ♂ Redichemse Waard (P.v.V.)

zanglijster:

- 10.04.92; 1 ex. slak stukslaand achtertuin Eikeboom 31 (fam. J.)

grauwe vliegenvanger:

- 09.05.92; 1 ex. langs Weidsteeg (A.B.+S.B.)
- 22.06.92; 1 ex. langs Weidsteeg (L.v.d.K.)

bonte vliegenvanger:

- 28.04.92; 1 ♂ Tichelterrein Buren (P.v.V.)

boomklever:

- 10.03.92; 1 ♂ + 1 ♀ Plantage (A.B.+S.B.)

duinpieper:

- 06.09.92; 3 ex. over trektelpost richting zuid-west (de trektellers)

boompieper:

- 06.09.92; 2 ex. over trektelpost richting zuid-west (de trektellers)

kleine bonte specht:

- 22.04.92; 1 ♀ tussen Regulieren/OVB (S.B.+C.H.)

tjiftjaf:

- 10.03.92; 3 ex. Plantage (A.B.+S.B.)
- 21.03.92; 1 ex. tuin Elisabethdreef (L.v.d.K.)
- 22.03.92; 1 ex. tuin Elisabethdreef (L.v.d.K.)

fitis:

- 05.04.92; 3 ex. OVB, Oude Waag (A.B.+S.B.)
- 09.04.92; 1 ex. Regulieren (B.J.+G.v.R.)

zwartkop:

- 25.04.92; 3 ♂ Regulieren (G.v.R.)

grasmus:

- 30.04.92; 1 ♂ Beus. Broeksteeg (L.v.d.K.)
- 30.04.92; 1 ♂ Regulieren (L.v.d.K.)

spotvogel:

- 15.05.92; ca. 6 ex. (lokatie niet aangegeven!) (A.B.+S.B.)

braamsluiper:

- 22.05.92; 1 ex. hoek Beethovenlaan/Bachlaan (L.v.d.K.)
- 23.06.92; 1 ex. Parkstrook tussen Terweijdelaan en Poelslaan (L.v.d.K.)
- 05.07.92; 1 ex. tuin Weidsteeg 177 (A.B.)

fluitier:

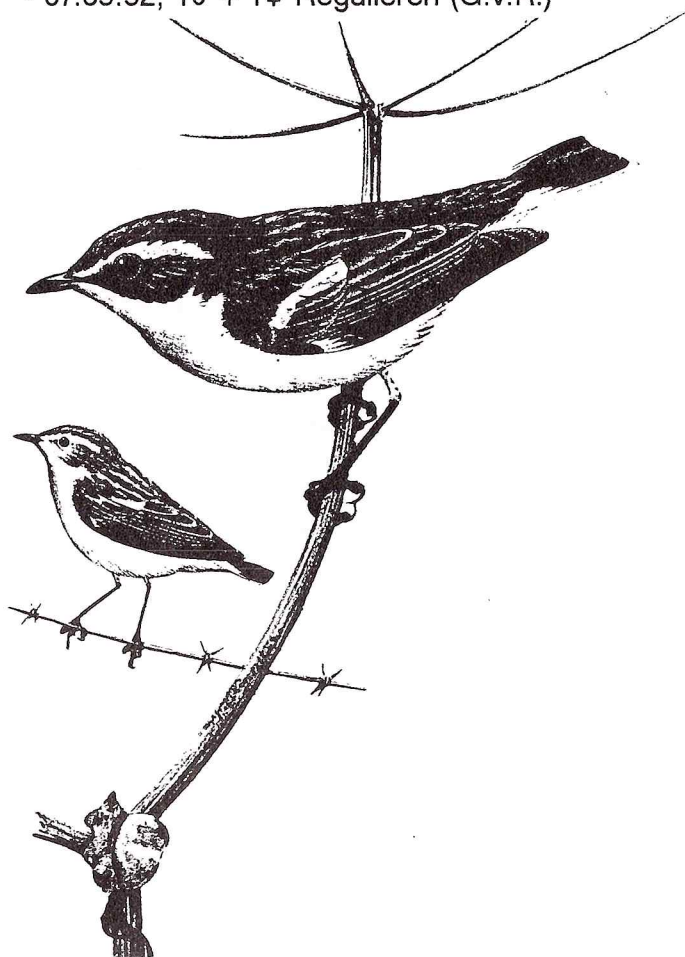
- 05.05.92; 1 ex. Plantage (A.B.+P.v.V.)
- 14.05.92; 1 ex. KWC-terrein (A.B.)

gekraagde roodstaart:

- 03.05.92; 1 ♂ Zeedijk (A.B.+S.B.)

paapje:

- 20.05.92; 1 ♂ afgraving Red. Waard (P.v.V.)
- 07.09.92; 1 ♂ + 1 ♀ Regulieren (G.v.R.)

De initialen van de waarnemers staan voor:

J.v.A. = Job van Amerom
 S.B. = Stijn Brand
 A.B. = Arjan Brenkman
 C.H. = Chris Harmsen
 T.K. = Tom Kompier
 N.v.d.K. = Nel van der Kooij
 L.v.d.K. = Leo van der Kooij
 H.V. = Henk Vennix

B.J. = Breun Jansen
 fam. J. = familie Jansen
 C.v.R. = Coby van Ruiten
 F.v.R. = Frank van Ruiten
 G.v.R. = Gerard van Ruiten
 S.v.R. = Stephan van Ruiten
 F.S. = Felix Schoenmakers
 P.v.V. = Paul van Veen

Hemelvaartskamp 1992

Als dit verhaal onder uw ogen komt is de zomervakantie reeds achter de rug en denken wij alweer aan het volgende Hemelvaartskamp. Natuurlijk was het weer een feest om met een groep gezellige en gemotiveerde mensen op stap te zijn.

Deze keer was het in het dorpje Ave-et-Auffe in België, ca. 7 km. onder Han, waar wij onze tenten opsloegen.

Derk en Nico, kenners weten wie zij zijn, hadden dit gebied reeds jaren verkend, dus verdwalen zouden wij niet.

Het mooie warme weer bij de gespreide aankomst was een leuke geste van onze zuiderburen. De camping daarentegen was primitief en onverzorgd. Met een vooruitziende blik hadden wij een flink stuk van het terrein voor onszelf gereserveerd, wat maar goed was, want het liep propvol, terwijl wij dus asociaal ruim stonden met onze kleine tenten + 1 caravan + keuken-/fouragetent.

Zoals bekend is de N.V.W.C.-aanhang duidelijk geïnteresseerd in alles wat leeft, groeit en bloeit met een kleine nadruk op vogels. Mis dus in dit geval. Er vloog wel eens een vlieg of boompieper, maar nu waren eens bloemen, planten en vlinders favoriet.

Zie je in Nederland wel eens een orchis, dan wordt de vindplaats fluisterend doorgegeven, een onverlaat mocht het eens in een vaasje willen zetten.

Zo niet in het Waalse, er waren zoveel soorten, dat het voor de Belgen een soort paardebloemen moeten lijken. Bijzondere uitschieters waren de vliegen-, bijen- en wespenorchis.

Het is voor mensen die nooit met plantenexcursies meegaan wel eens aardig om te weten hoe zo'n tocht verloopt en welke uitrusting je bij je moet hebben.

Neem mee: flora-deskundigen (genoeg in onze club), fototoestel, loep, naslagwerken, sloffen, kniestukken en handschoenen.

Deze laatste twee attributen zijn nodig om je te verplaatsen met een snelheid van ca. 50 mtr. per uur, maar dan is er ook wat te zien en te determineren. Zij die dit niet kunnen opbrengen lopen te genieten van het golvende landschap en de omgeving.

Zo waren er elke dag excursies, waarbij ook het fossielen zoeken niet werd overgeslagen, ondanks dat Derk, in eerste instantie, de mooie vindplaats niet kon vinden. Zijn met satelliet-ogen uitgeruste echtgenote in Culemborg, gaf hem de juiste aanwijzingen.

Het meest belangrijke bij het kamperen is het eten. Ook deze keer wederom perfect, ook geen problemen met kook- of afwasploeg, kokkinnen en koks boden zich spontaan aan en iedereen hielp mee in complete harmonie. En zo hoort het ook. De avonden werden gevuld met zang, spel en een enkele discussie. Het gitaarspel van Berbera en Kars en hun vokale begeleiding deden de vogelen des velds besluiten hun bekjes te houden.

Op de laatste dag, zondag, was de geestelijke verzorging voor hen die dat wensten, niet vergeten. De bijwoning van een kerkdienst in de Oosterse, Byzantijnse kerk behorende tot het klooster van Cheventogne. Een belevenis als je de gebruiken in Oosters-orthodoxe kerken niet kent. Onder de bezielende leiding van Esther kon ook deze zondag niet stuk.

Teruggekomen begon de lucht te betrekken en begon iedereen z'n spullen in te pakken. De laatste plantenkruipers kwamen terug. De keukentent stond nog toen de eerste druppels vielen.

Hoe snel is een bungalowtent afgebroken en in een auto gekwakt? ca. 5 minuten, en toen begon het te hozen en te onweren, maar wij gingen droog en voldaan huiswaarts.

Komplimenten aan Peter, die een ras-boekhouder bleek te zijn en zo zuinig was, dat wij zelfs ons inschrijfgeld terugkregen.

Niet in de laatste plaats de organisatoren, die weer voor een perfect weekeinde gezorgd hadden.

Hemelvaartskamp 1992 Ave-et-Auffe.

Vogels:

Hoewel er dit kamp vooral naar dagvlinders is gekeken, zijn er toch 40 soorten vogels waargenomen. Er werden vooral veel soorten zangers gehoord, in en nabij de vele houtwallen.

Hieronder volgt een soortenlijst van de waargenomen soorten. Achter iedere soort staat globaal aangegeven hoe vaak de soort gezien is; bij minder dan 5 waarnemingen staat het aantal vermeld, bij een aantal waarnemingen 'aanwezig', algemeen spreekt voor zich.

Sommige soorten werden vrijwel uitsluitend gehoord, hetzij door roepjes ('roepend') of zang ('zingend'). Onder de soortenlijst staat per groep een korte toelichting.

Soortenlijst

ooievaar	1 ex. overvliegend
wespendief	3 exx. bij elkaar, cirkelend
rode wouw	1 ex. overvliegend
buizerd	aanwezig
houtduif	algemeen
tortel	een aantal exemplaren
koekoek	aanwezig, roepend
steenuil	een aantal exx., 's avonds
gierzwaluw	algemeen
veldleeuwerik	aanwezig
boerenzwaluw	algemeen
huiszwaluw	algemeen
boompieper	2-3 exx., roepend
grote gele kwikstaart	1 juveniel & 1 adult
witte kwikstaart	aanwezig
waterspreeuw	1 adult exemplaar
winterkoning	algemeen
heggemus	algemeen
roodborst	algemeen
nachtegaal	aanwezig, zingend
merel	algemeen
zanglijster	aanwezig
spotvogel	aanwezig, zingend
grasmus	aanwezig, roepend
tuintluiter	algemeen, zingend
zwartkop	algemeen, zingend
fluiter	algemeen, roepend
tjiftjaf	algemeen, zingend
fitis	algemeen, zingend
kuifmees	aanwezig, roepend
zwarte mees	aanwezig, roepend
pimpelmees	algemeen, roepend
koolmees	algemeen, roepend
klapekster	1 adult exemplaar
roek	kolonie
spreeuw	algemeen
huismus	aanwezig
vink	algemeen
kneu	aanwezig, roepend
appelvink	2, 1 roepend, 1 overvliegend
geelgors	algemeen, zingend

ooievaars

Hoewel het mogelijk moest zijn ook zwarte ooievaar te zien werd alleen één ooievaar langzaam overcirkelend gezien.

roofvogels

We zagen erg weinig soorten roofvogels, er werden bijvoorbeeld geen sperwers en torenvalken gezien. Er werd één rode wouw gezien en éénmaal 3 cirkelende wespndieven. Buizerd werd iedere dag een aantal keren gezien.

duiven

Leuk was dat, naast de algemene houtduif, ook de tortel werd waargenomen (een soort die in Nederland vrij hard in aantal achteruitgaat).

koekoeken

Het koe-koe van de koekoek werd iedere dag gehoord.

uilen

Eén soort, steenuil, werd rond middernacht gehoord. Bosuilen werden (naar mijn weten) niet gehoord.

gierzwaluwen

Vooral in dorpjes werden veel gierzwaluwen gezien.

leeuwerikken

Naar mijn weten werden alleen veldleeuwerikken zingend gezien.

zwaluwen

De normale soorten werden gezien: boerenzwaluw en huiszwaluw.

kwikstaarten

Boompieper werd een aantal malen gehoord, een leuke soort. Bij een snelstromend riviertje werden twee grote gele kwikstaarten gezien. Witte kwikstaart werd zo nu en dan waargenomen.

waterspreeuwen

Bij hetzelfde riviertje werd één waterspreeuw gezien.

winterkoningen

Het roepje van de winterkoning werd alom gehoord.

heggemussen

Ook de heggemus werd vrijwel alleen gehoord.

lijsters

Naast de normale soorten, roodborst, merel en zanglijster, werden er ook overdag veel nachtegaalen zingend gehoord.

zangers

Zeven soorten zangers: spotvogel, grasmus, tuinfluiter, zwartkop, fluitier, tjiftjaf en fitis. Alle soorten werden vrijwel alleen gehoord, fluitier en spotvogel zelfs op de camping.

mezen

Pimpelmees en koolmees waren algemeen, kuifmees en zwarte mees werden gehoord in naaldbos.

klauwieren

Hoewel het mij een geschikt gebied leek voor grauwe klauwier zagen we deze soort niet, wel één adulte klapekster.

kraaien

In de buurt was een roekenkolonie gevestigd. Zwarte kraai werd niet gezien?

spreeuwen

De aantallen spreeuwen waren naar mijn mening niet zo heel groot, desalniettemin was deze soort talrijk.

mussen

Huismus werd gehoord en gezien, ringmus ook?

vinken

Het roepje van de vink werd vaak gehoord, van het kneutje werd éénmaal een groepje gezien. Het zachte roepje van de appelvink werd gehoord, ook vloog er een exemplaar over.

gorzen

De geelgors werd overal gehoord en gezien.

Het is goed mogelijk dat ik een aantal soorten vergeten ben, omdat ik dit verslag vrijwel uitsluitend op mijn eigen waarnemingen gebaseerd heb.

dagvlinders:

Tijdens het Hemelvaartskamp is het, vooral de eerste dagen, heel zonnig weer geweest. Mede hierdoor zijn er zeer veel soorten dagvlinders gezien. De hoge soortendichtheid aan vlinders is vooral te danken aan de grote verscheidenheid aan planten op de kalkgraslanden, waaronder de noodzakelijke 'waardplanten' van de verschillende soorten vlinders. Deze waardplanten dienen als voedsel voor de rupsen. De waardplant van de woudparelmoervlinder (*Melitaea diamina*) is bijvoorbeeld echte en kleine valeriaan. Deze soort zal alleen aangetroffen worden op plaatsen waar deze planten groeien.

Hieronder volgt een soortenlijst van al de waargenomen dagvlinders tijdens dit kamp met daarbij een korte toelichting per familie.

soortenlijst**dikkopjes (Hesperiidae)**

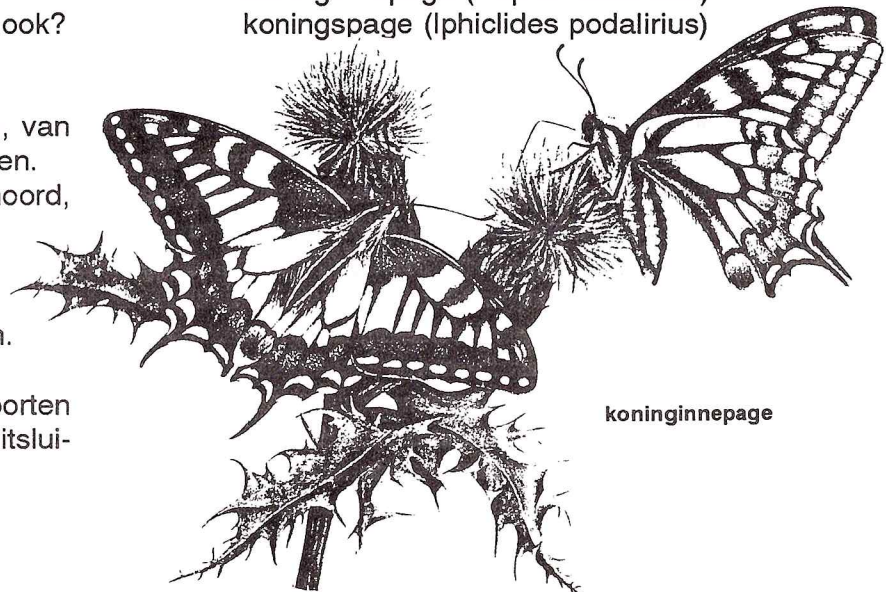
Er werden vijf soorten dikkopjes gezien, waarvan het bruin dikkopje, bont dikkopje en aardbeivlinder als algemeen beschouwd kunnen worden. Het groot dikkopje was een stuk zeldzamer, het kalkgraslanddikkopje werd slechts een paar maal waargenomen.

bruin dikkopje (*Erynnis tages*)
kalkgraslanddikkopje (*Spialia sertorius*)
Aardbeivlinder (*Pyrgus malvae*)
Bont dikkopje (*Carterocephalus palaemon*)
groot dikkopje (*Ochlodes venatus*)

grote pages (Pilionidae)

Twee soorten waarvan de koninginpage een stuk algemener was dan de koningspage.

koninginpage (*Papilio machaon*)
koningspage (*Iphiclydes podalirius*)

koninginpage

witjes (Pieridae)

Acht soorten. Opvallend was de zeer grote talrijkeheid van het boswitje, die veel algemener was dan de normaal in Nederland algemenere koolwitjes. Ook het groot geaderd witje werd veel gezien, de eerste exemplaren werden drogend boven de pop gefotografeerd.

Van de snelle gele luzernevlinder werd zo nu en dan een glimp gezien, deze soort is moeilijk te determineren omdat deze vrijwel identiek is aan de gele luzernevlinder.

De citroenvlinder was niet zo talrijk aanwezig.

- groot geaderd witje (*Aporia crataegi*)
- oranjetipje (*Anthocharis cardamines*)
- boswitje (*Leptidea sinapis*)
- groot koolwitje (*Pieris brassicae*)
- klein koolwitje (*Pieris rapae*)
- klein geaderd witje (*Pieris napi*)
- gele/zuidelijke luzernevlinder (*Colias hyale/alfacariensis*)
- citroenvlinder (*Gonepteryx rhamni*)

kleine pages, vuurvlinders, blauwtjes (Lycaenidae)

Acht soorten. De kleine pages. Het groentje werd een aantal malen gezien, de pruimepage slechts éénmaal.

De beide vuurvlinders werden ook maar enkele keren gezien.

De blauwtjes. Het zeer kleine dwergblauwtje was vrij talrijk, evenals het icarusblauwtje. Het bruin blauwtje werd minder vaak gezien, het esparcetteblauwtje slechts tweemaal.

- pruimepage (*Satyrion pruni*)
- groentje (*Callophrys rhamni*)
- kleine vuurvlinder (*Lycaena phlaeas*)
- bruine vuurvlinder (*Heodes tityrus*)
- dwergblauwtje (*Cupido minimus*)
- bruin blauwtje (*Aricia agestis*)
- esparcetteblauwtje (*Agrodiaetus theristes*)
- icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*)

vossen (Nymphalidae)

Drie soorten. De dagpauwoog werd enkele keren gezien, de gehakelde aurelia was talrijker, het landkaartje was het talrijkst. Opvallend is dat er geen kleine vossen gezien zijn.

- dagpauwoog (*Inachis io*)
- gehakelde aurelia (*Polygonia c-album*)
- landkaartje (*Araschnia levana*)

prachtvlinders (Nemeobiidae)**parelmoervlinders (Nymphalidae)**

Zes soorten. 'The Duke of Burgundy Fritillary', de sleutelbloemvlinder, werd vaak waargenomen. De zilvervlek werd op één plek regelmatig gezien, de akkerparelmoervlinder en de zilveren maan maar éénmaal.

De bos- en woudparelmoervlinder werden beiden één keer gezien, op een regenachtige dag zittend op een plant.

- sleutelbloemvlinder (*Hamearis lucina*)
- zilvervlek (*Clossiane euphrosyne*)
- zilveren maan (*Clossiane selene*)
- akkerparelmoervlinder (*Clossiane dia*)
- woudparelmoervlinder (*Melitaea diamina*)
- bosparelmoervlinder (*Mellicta athalia*)

zandoogjes (Satyridae)

Drie soorten. Slechts één soort van de hooibeestjes. Het hooibeestje was vrij algemeen. Het bont zandoogje werd wel waargenomen op de beboste stukken. De argusvlinder was niet zo talrijk.

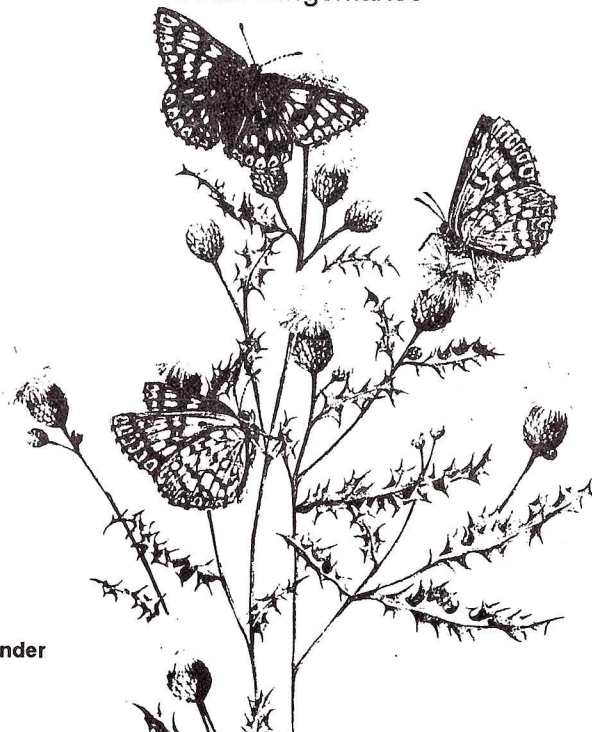
- hooibeestje (*Coenonympha pamphilus*)
- bont zandoogje (*Pararge aegeria*)
- argusvlinder (*Lasiommata megera*)

In totaal zagen we dus een groot aantal soorten, waarvan sommige slechts een enkele maal.

Een aantal verwachte soorten werden niet gezien, bijvoorbeeld de altijd zo talrijke kleine vos. Dat de kleine vos niet werd gezien kwam omdat de overwinterende exemplaren juist gestorven waren en de rupsen van de volgende generatie nog niet verpopt waren.

Al met al een geslaagd kamp!

Niels Dingemanse

sleutelbloemvlinder

Milieuprijs 1990 van de Gemeente Culemborg.

In 1990 had de Natuur- en Vogelwacht Culemborg het genoegen de milieuprijs van de Gemeente Culemborg te ontvangen. Omdat een van de hoofddoelstellingen van de N.V.W.C. is om mensen binnen onze gemeente bewust te maken van de natuur in onze omgeving is een groot gedeelte van de prijs besteed aan het maken van enkele diaseries. Verder is een printer voor de computer aangeschaft voor het maken van verslagen etc.

De afgelopen 2 jaar hebben Wim, Gerard en ondergetekende onze natuur op dia vastgelegd. Dit resulteerde in de produktie van 4 diaseries van elk 50 dia's die ter beschikking staan voor uitleen aan onze gemeenschap. De series betreffen:

- 1) De natuur in Culemborg
 - 2) Regulieren en Beesdse Veld
 - 3) De uiterwaarden van Culemborg
 - 4) Activiteiten van onze vereniging
- Wij hebben ons met deze series speciaal op de leerlingen van het basis- en voortgezet onderwijs gericht.

Alle series zijn voorzien van een begeleidend tekstboekje waarin per dia een kort commentaar wordt gegeven. Behalve voor het onderwijs kunnen de series ook voor onze eigen activiteiten gebruikt worden. Alle 4 series zijn tweemaal gekopieerd.

Op vrijdag 11 september jl. hebben we een selectie van de diaseries aan de onderwijsinstellingen en Gemeente Culemborg gepresenteerd. Het geheel werd zeer positief ontvangen.

Omdat op korte termijn de kinderboerderij een steunpunt zal gaan vormen voor het lokale onderwijs, is van de 4 diaseries een kopie aangeboden aan de Gemeente Culemborg t.b.v. dit steunpunt.

Tenslotte wil ik Wim, Gerard, Breun, Henkjan, Leo en Kars bedanken voor de vele uren die zij besteed hebben aan het maken van de diaseries en begeleidende tekstboekjes.

Henk Vennix.

EXCURSIE- EN AKTIVITEITENPROGRAMMA

**** INDIEN NIET VERMELD, DAN VERTREKKEN ALLE EXCURSIES VANAF "DE KETELVINK" ****

datum	tijd	aard van de activiteit
vrijdag 2 oktober 1992	19.00 uur	Creatief werk met "herfstprodukten" o.l.v. Henk Vennix voor de <u>jongere jeugd</u>
x zaterdag 3 oktober 1992	07.30 tot circa 17.00 uur	Hele dagexcursie naar de Pier van IJmuiden o.l.v. Leo v.d. Kooij [komt konvo van]
x vrijdag 9 oktober 1992	20.00 uur	<u>Lezing</u> met diavertoning over paddestoelen door de heer P. den Houter uit Hilversum [komt konvo van]
x zaterdag 10 oktober 1992	09.00 tot circa 14.00 uur	Paddestoelenexcursie o.l.v. Wim Rubers naar een aantrekkelijk terrein in de omgeving. Datum kan nog worden gewijzigd i.v.m. "de paddestoelentop"; dus <u>konvo</u> in de gaten houden
x woensdag 14 oktober 1992	20.00 uur	<u>Paddestoelenavond</u> . De vondsten van afgelopen zaterdag worden bekeken en gedetermineerd. Datum kan worden gewijzigd in samenhang met de excursie; zie <u>konvo</u>
vrijdag 16 oktober 1992	19.30 uur	Thema-avond "Zoogdieren" o.l.v. Gerard van Ruiten voor <u>oudere jeugd</u> en belangstellenden
zaterdag 17 oktober 1992	a) 09.00-12.00 uur b)	Onderhoud natuurtuin Werkdag van de nestkastenwerkgroep

